

HANDLINGSPROGRAM FÖR EN HÅLLBAR ANVÄNDNING AV VÄXTSKYDDSMEDEL PÅ ÅLAND

Mariehamn 2012, uppdaterad 2018

Till Ålands landskapsregering

Ålands landskapsregering tillsatte i juli 2011 en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till ett handlingsprogram för en hållbar användning av bekämpningsmedel till den del det gäller Åland.

Ursprungligen var det planerat att arbetsgruppen skulle vara färdig med arbetet inom oktober månad 2011. Eftersom arbetet visade sig vara mer omfattande än beräknat förlängdes arbetsgruppens mandat till den 30 april 2012.

Till ordförande för landskapsregeringens arbetsgrupp utsågs vikarierande VD Tage Eriksson från Ålands Producentförbund. Till medlemmar växtskyddsinspektör Annika Hollsten från näringsavdelningens jordbruksbyrå, utredare Susanne Vävare från social- och miljöavdelningens miljöbyrå, växtodlingsrådgivare Joachim Regårdh från ProAgria Hushållningssällskapet och odlingsrådgivare Paul-Mårten Sjölund från Ålands Trädgårdshall. Vikarierande lantbruksinspektör Maija Häggblom från näringsavdelningens jordbruksbyrå utsågs till sekreterare.

Programförslaget har varit ute på remiss och svar har inkommit från Ålands Biodlarförening och Lemlands & Lumparlands kommuner.

De inkomna svaren har tagits i beaktande i mån av möjlighet.

En uppdaterad landskapslag om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel har trätt i kraft 1 oktober 2012 (ÅFS 2012:41). Samtidigt togs en ny landskapsförordning om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel i kraft (ÅFS 2012:43)

I augusti 2017 tillsatte Ålands landskapsregering en arbetsgrupp bestående medlemmar från miljöförvaltningen, näringen och samt jordbruksbyrån med uppdrag att utvärdera genomförandet av handlingsprogrammet innefattande en bedömning av måluppfyllselen samt åtgärdernas effektivitet och relevans. Arbetsgruppen hade också i uppdrag att utifrån utvärderingens resultat föreslå uppdateringar i handlingsplanen. Arbetsgruppen färdigställde sitt arbete vintern 2018 och har i sitt i arbete konstaterat följande och de uppdateringar som föreslås nedan har också arbetats in i denna version av handlingsplanen:

- Arbetsgruppen har gått igenom och utvärderat rapporten.
- Rapporten är i grunden aktuell och fortsatt gångbar.
- Ett engagerat utvecklingsarbete med en hållbar användning av växtskyddsmedel är fortsatt viktigt för att minska risker för människors hälsa och miljön vid användning av växtskyddsmedel.
- Uppsättningen av åtgärder som beskrivs är fortsatt relevanta och aktuella.
- Arbetsgruppen föreslår att målsättningar och skrivningar uppdateras i linje med landskapets hållbarhetsarbete.
- Arbetsgruppen föreslår har texterna rörande regelverket för åtgärder för att skydda miljön och då särskilt vattenmiljön uppdateras.
- Arbetsgruppen konstaterar att problemet med avsaknaden av en genomgående tvåspråkighet inom växtskyddsregistret i kemikaliemyndighetens regi är allvarligt och bör åtgärdas.
- Arbetsgruppen konstaterar att landskapsregeringen snarast formellt bör fastställa grundvattenområden inom landskapet
- Arbetsgruppen anser att förvaltningen löpande bör arbeta med informationsfrågor gällande hållbar användning av växtskydd riktat både till yrkesmässiga utövare av växtskydd och till privata hobbyanvändare samt konsumenter.

Arbetsgruppen har sammanträtt tre gånger och i arbetsgruppen har ingått byråchef Sölve Högman (ordf.), jordbruksbyrån, verkställande direktör Henry Lindström, Ålands producentförbund, vattenbiolog Susanne Vävare, miljöbyrån, växtodlingsrådgivare Joachim Regårdh, Ålands hushållningssällskap, odlingsansvarig Paul-Mårten Sjölund, Ålands trädgårdshall, växtskyddsinspektör Annika Hollsten, jordbruksbyrån och lantbruksinspektör Sue Holmström, jordbruksbyrån (sekr.).

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
2	Rättsliga grunder	2
2.1	Tillämpliga författningar	2
2.2	Tidsplan enligt ramdirektivet	4
3	Mål	5
3.1	Minskning av hälsoriskerna	5
3.2	Minskning av miljöriskerna	6
3.3	Förbättring av kunskapen om en säker användning av växtskyddsmedel	8
3.4	Främjande av integrerat växtskydd	8
3.5	Användning av jämförande bedömning	9
4.	Åtgärder	9
4.1	Konsumentskydd och rester av växtskyddsmedel	9
4.2	Skydd av anställda/användare	10
4.3	Åtgärder för att skydda miljön	13
4.4.	Minskning av riskerna med växtskyddsmedel på grönområden	18
4.5	Kommunikation och ökad medvetenhet	19
4.6	Utbildning	20
4.7	Hantering och lagring av växtskyddsmedel	23
4.8	Utrustning för spridning av växtskyddsmedel och kontroll av dessa	23
4.9	Flygbesprutning	25
4.10	Integrerat växtskydd (IPM)	25
4.11	Ekologiskt växtskydd	27
4.12	Indikatorer	28
5	Resurser för föreslagna åtgärder och utredningar	30
6	Tidsplaner, uppföljning och rapportering	31
6.1	Tidsplaner och ansvar för åtgärder och behov av utredningar	31
6.2	Rapportering nationellt samt till kommissionen och de övriga medlemsstaterna	36
7	Sanktioner	36
	Bilagor	
1	Ordlista	37

1 Inledning

Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel, nedan *ramdirektivet*, trädde i kraft i november 2009. Samtidigt godkändes också förordningen om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden (EG) Nr 1107/2009, nedan *växtskyddsmedelsförordningen*.

Syftet med ramdirektivet är att främja att en hög nivå i fråga om miljöskydd integreras i gemenskapens politik i enlighet med principen om hållbar utveckling, såsom bestäms i artikel 37 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (2000/C 364/01 och 2007/C 303/01).

Målet med ramdirektivet är att styra medlemsstaterna till en hållbar användning av bekämpningsmedel, dvs. till att minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och miljön samt främja användningen av integrerat växtskydd och andra alternativa metoder eller tekniker. Dessutom rekommenderas att medlemsstaterna i mån av möjlighet använder icke-kemiska alternativ till bekämpningsmedel.

Ovan nämnda direktiv förutsätter att medlemsstaterna gör upp ett nationellt handlingsprogram (*National Action Plan*). Åland ska före den 26 november 2012 börja tillämpa ett handlingsprogram för att minska riskerna som användningen av växtskyddsmedel innebär. I handlingsprogrammet ingår mål, åtgärder och tidsplaner för att minska hälso- och miljöriskerna som växtskyddsmedlen medför.

I Finland gjorde ProAgria Centralernas förbund och Kasvinsuojeluseura på begäran av jord- och skogsbruksministeriet under våren 2009 upp en s.k. förstudie av den hållbara användningen av växtskyddsmedel i Finland (finns dock endast på finska). I förstudien gjordes en kartläggning och bedömning av åtgärderna som redan vidtagits för att minska riskerna kring användningen av växtskyddsmedel samt av möjligheterna till att minska riskerna, som grund för det nationella handlingsprogrammet. Dessutom har Naturvårdsverket i Sverige gjort ett förslag till svenskt genomförande av direktiv 2009/128/EG- om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel (Dnr 363-722-09). Även denna har studerats i samband med uppgörandet av detta handlingsprogram.

Det åländska handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel uppfyller målen i det nationella programmet för farliga kemikalier med tanke på växtskyddsmedlen. Syftet med det nationella programmet för farliga kemikalier är att förverkliga det globala mål som antogs vid toppmötet för hållbar utveckling i Johannesburg 2002 så att kemikalier inte längre från år 2020 medför någon betydande hälso- eller miljölägenhet på Åland.

2 Rättsliga grunder

Landskapet Åland har enligt 18 § 1, 15 och 22 punkterna i självstyrelselagen helt eller huvudsakligen lagstiftningsbehörighet i fråga om jord- och skogsbruk, styrning av lantbruksproduktionen, näringsverksamhet samt landskapets myndigheter.

Framställning av gifter och fastställande av deras användningsändamål hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 30 punkten i självstyrelselagen, medan försäljning och förvaring av gifter utgör landskapsbehörighet (RP 73/1990 rd s. 77). Även rättskipning enligt 27 § 23 punkten i självstyrelselagen hör till rikets lagstiftningsbehörighet.

Självstyrelsesystemet utgår ifrån att landskapet sköter sådana förvaltningsuppgifter som faller inom dess lagstiftningsbehörighet. Denna huvudregel anges i 23 § i självstyrelselagen, enligt vilken landskapet har förvaltningsbehörighet på de områden som hör till landskapets lagstiftningsbehörighet. I 30 § 8 punkten i självstyrelselagen har det dock för gifter tagits in ett undantag från nämnda huvudprincip. Av bestämmelsen följer att de uppgifter som med stöd av rikets lagstiftning om framställning och användning av gifter ankommer på en riksmyndighet ska i landskapet skötas av landskapsregeringen eller någon annan i landskapslag bestämd myndighet.

2.1. Tillämpliga författningar

Ramdirektivet

Europaparlamentet och rådet antog den 22 juli 2002 gemenskapens sjätte miljöhandlingsprogram som innehåller bestämmelser om en temainriktad strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel. Detta följdes den 12 juli 2006 av ett meddelande från kommissionen, Temainriktad strategi för hållbar användning av bekämpningsmedel [KOM (2006) 372 slutlig - ej offentliggjort i Europeiska unionens officiella tidning].

Den temainriktade strategins mål är att vidta åtgärder för att minska de konsekvenser som användningen av växtskyddsmedel innebär för människors hälsa och miljön, samtidigt som man säkerställer ett ändamålsenligt växtskydd. Åtgärderna som föreslås gäller särskilt speciella åtgärder med anknytning till användningen av bekämpningsmedel samt en ökning av tillsyn och forskning, utbildning för användarna och information.

Ramdirektivets mål är att införa de delar av strategin som gäller användningen av bekämpningsmedel och som förutsätter att ny lagstiftning antas av medlemsstaterna.

Medlemsstaterna ska sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa ramdirektivet senast den 26 november 2011.

I ramdirektivets namn används ordet bekämpningsmedel, men direktivet tillämpas till en början endast på **växtskyddsmedel**. Avsikten är att i ett senare skede utvidga direktivet till att omfatta också biocider.

Övriga EU-rättsakter

Övriga rättsakter som stöder förverkligandet av strategins mål är *växtskyddsmedelsförordningen*, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1185/2009 om statistik om bekämpningsmedel, nedan *statistikförordningen*, med hjälp av vilken man samlar information om användning och försäljning av växtskyddsmedel samt Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/127/EG om

ändring av direktiv 2006/42/EG vad gäller maskiner för applicering av bekämpningsmedel, nedan *ändringen av maskinsäkerhetsdirektivet*.

Växtskyddsmedelsförordningen gäller bl.a. förfaranden för godkännande av växtskyddsmedel. I statistikförordningen finns bestämmelser om insamling av information om användning och försäljning av växtskyddsmedel och i ändringen av maskinsäkerhetsdirektivet ställs miljökrav på nya maskiner för applicering av växtskyddsmedel.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006, nedan *CLP-förordningen*, trädde i kraft den 20 januari 2009. Efter övergångsperioderna ersätter förordningen EU:s gällande lagstiftning i frågan. Även växtskyddsmedel omfattas av kriterierna för klassificering och märkning i enlighet med CLP-förordningen.

De allmänna bestämmelserna i kemikalielagen (744/1989) som tillämpas på Åland genom landskapslagen (1990:32) om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier gäller också växtskyddsmedel till den del landskapslagen om tillämpningen i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel (2012:41) inte innehåller närmare bestämmelser. Flera av skyldigheterna i EU:s kemikalieförordning (REACH, 1907/2006/EG), såsom skyldigheten att göra upp ett säkerhetsdatablad, gäller också växtskyddsmedel, trots att det anses att registreringen av växtskyddsmedel säkerställs genom lagstiftningen som gäller växtskyddsmedel, så att man inte behöver göra en separat registrering enligt REACH-förordningen i växtskyddssyfte.

Bestämmelser om rester av bekämpningsmedel finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om ändring av rådets direktiv 91/414/EEG, nedan *förordningen om bekämpningsmedelsrester*.

Nationella författningar

På Åland tillämpas både landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel (2012:41) och landskapsförordningen om tillämpning på Åland av riksförfattningar om växtskyddsmedel (2012:43) i fråga om tillverkningen, godkännandet, lanseringen på marknaden, förpackningen och märkningen, lagringen och användningen av samt tillsynen över växtskyddsmedlen. I fråga om godkännande och därtill hörande procedurer har Åland en överenskommelseförordning med Finland som möjliggör att man kan tillgodogöra sig den kompetens som finns hos riksmyndigheterna.

Innan ett växtskyddsmedel godkänns görs en bedömning av riskerna som användningen av växtskyddsmedlet innebär. För att ett preparat ska godkännas krävs alltid att användningen av preparatet i enlighet med anvisningarna inte innebär någon risk för miljön eller människors hälsa.

2.2. Tidsplan enligt ramdirektivet

Ärende	Artikel	Senast (datum)
Direktivet införlivas i den nationella lagstiftningen	23	26.11.2011
Det nationella handlingsprogrammet överlämnas till de övriga medlemsstaterna och kommissionen	4	26.11.2012
Kommissionen och medlemsstaterna gör upp ett strategiskt vägledande dokument för uppföljning av konsekvenserna för hälsan och miljön	7	
Medlemsstaterna ska fastställa sanktioner för överträdelser av de nationella bestämmelserna och anmäla bestämmelserna till kommissionen	17	
Flygbesprutning; flygplan ska utrustas med tillbehör som utgör bästa tillgängliga teknik för att minska vindavdrift	9	1.1.2013
Medlemsstaterna ska rapportera till kommissionen om genomförandet av integrerat växtskydd och särskilt om huruvida de nödvändiga förutsättningarna för genomförandet finns	14	30.6.2013
Utbildning; medlemsstaterna ska införa system för utbildningsbevis och utse behöriga myndigheter	5	26.11.2013
Yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel ska iaktta de allmänna principerna för integrerat växtskydd	4	1.1.2014
Kommissionen överlämnar en rapport till Europaparlamentet och rådet om medlemsstaternas nationella handlingsprogram (NAP). Rapporten ska innehålla vilka metoder som använts och vilka effekter upprättandet av olika typer av mål för att minska riskerna och användningen av bekämpningsmedel fått.	4	26.11.2014
Försäljning; distributörerna ska ha tillräckligt med anställda som innehar ett utbildningsbevis. Försäljare av medel som är avsedda för yrkesmässig användning måste ha ett utbildningsbevis. Till icke yrkesmässiga användare ska ges allmän information om riskerna för hälsa och miljö samt om lågriskalternativ.	6	26.11.2015
Spridningsutrustning; medlemsstaterna ska se till att åtminstone en kontroll av utrustning för spridning har genomförts. Kontrollerna ska ske minst vart femte år fram till 2020, därefter minst vart tredje år.	8	26.11.2016
Kommissionen överlämnar en rapport till Europaparlamentet och rådet om medlemsstaternas erfarenheter av genomförandet av nationella mål som fastställts för att nå målen i detta direktiv. Rapporten får vid behov åtföljas av lämpliga lagstiftningsförslag.	4	26.11.2018

Det grundläggande målet för handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel på Åland är att minska sådana negativa konsekvenser som användningen av växtskyddsmedel innebär för människors hälsa och miljön och därigenom också bidra till landskapets utvecklings- och hållbarhetsagenda. Ett annat mål är att uppmuntra utvecklingen och införandet av integrerat växtskydd och alternativa odlingsmetoder, arbetsformer och tekniker samt indikatorer. Avsikten är att minska beroendet av kemiska växtskyddsmedel, dock så att växthälsan håller sig på nuvarande höga nivå.

Det första handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel på Åland har gjorts upp för perioden 2012–2020. Ålands landskapsregering följer upp hur målen nåtts i en halvtidsutvärdering 2016 och utifrån utvärderingen inriktas handlingsprogrammet ytterligare för att målen ska nås.

3.1 Minskning av hälsoriskerna

Målet är att användningen av växtskyddsmedel hålls på en nivå som inte orsakar överskridningar av gränsvärdena för bekämpningsmedelsrester i produkter ur växtriket som konsumeras av människor eller används som foder, eller överskridningar av gränsvärdena i hushålls- och grundvattnet. Målet bidrar också till hållbarhetsagendans första strategiska utvecklingsmål om välmående människor.

Växtskyddsmedel räknas till kemikalier som ska godkännas på förhand. Ett villkor för godkännande av ett växtskyddsmedel är att en riskbedömning har gjorts och att den visar att mängden bekämpningsmedelsrester som användningen av växtskyddsmedlet orsakar i livsmedel inte utgör någon risk för konsumenterna.

Man ställer också upp godtagbara exponeringsnivåer för användare, anställda och utomstående. Ett villkor för godkännande är att exponeringen inte överskrider de nivåer som bedömts vara säkra. Gränsvärden (MRL, maximum residue level) ställs upp för de verksamma ämnena i växtskyddsmedlen för alla användningsändamål. Gränsvärdet är den högsta tillåtna halten av ett ämne. Gränsvärdet ställs upp så att nivån avspeglar den funktion som önskas för varje växtskyddsmedel enligt god jordbrukspraxis och så att nivån är säker för konsumenterna. Befolkningen kan exponeras för växtskyddsmedel både genom föda och också dricksvatten.

I direktivet om skydd för grundvattnet (2006/118/EG) ingår kvalitetsnormer som gäller bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter i grundvattnet, vilka överensstämmer med gränsvärdena för dricksvattnet. Direktivet om skydd för grundvattnet har verkställts på Åland och tröskelvärden för grundvatten har införts genom vattenförordningen för landskapet Åland 2010:93. Gränsvärdet för ett enskilt bekämpningsmedel eller dess nedbrytningsprodukt i hushållsvattnet är 0,1 mikrogram per liter ($\mu\text{g/l}$), och det sammanlagda gränsvärdet för flera bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter är 0,5 $\mu\text{g/l}$ ¹.

¹ Gränsvärdet för rester av bekämpningsmedel i dricksvatten är från den 25 december 2003 gemensamma inom EU och är 0,1 mikrogram per liter (0,0000001 g/l) för ett enskilt ämne och maximalt 0,5 mikrogram per liter (0,0000005 g/l) om fler förekommer i samma prov. Källa: <http://www.slv.se/sv/grupp1/Risker-med-mat/Kemiska-amnen/Bekampningsmedel/Bekampningsmedel1/>

I övrigt gäller vattenlagen (1996:61) för att skydda vatten. Dessutom är det enligt vattenförordningen 2010:93 förbjudet att släppa ut vissa grundvattenfarliga ämnen utan tillstånd.

Ett annat mål är att förbättra utbildningen och den allmänna kunskapen samt tillsynen i syfte att ge både yrkesmässiga och icke yrkesmässiga användare tillräcklig information om säker hantering och spridning av växtskyddsmedel samt om hur riskerna kan minskas.

3.2 Minskning av miljöriskerna

Målet är att utveckla och styra en ändamålsenlig och hållbar användning av växtskyddsmedel så att riskerna för miljön och naturen minimeras. För att nå målet är verksamhetsidkaren, enligt 16 a § i kemikalielagen som tillämpas på Åland genom landskapslagen (1990:32) om tillämpning av i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier, då det rimligen är möjligt, skyldig att bland tillbudsstående alternativ välja det växtskyddsmedel eller den metod som orsakar minst fara för miljön. Målsättningen bidrar också till hållbarhetsagendan strategiska utvecklingsmål 3 om god vattenkvalitet och strategiskt utvecklingsmål 4 om ekosystem i balans och biologisk mångfald.

I samband med förhandsgranskningen och förfarandena för godkännande av växtskyddsmedel börjar man tillämpa den jämförande bedömning som beskrivs i växtskyddsmedelförordningen i syfte att ersätta mer skadliga växtskyddsmedel med mindre skadliga ämnen alltid då det är möjligt med tanke på urvalet av medel.

Vattenvård

EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG), nedan *ramdirektivet för vatten*, samordnar vattenvården inom EU. Syftet med direktivet är att upprätta en ram för skyddet av inlandsvatten, vatten i övergångszon, kustvatten och grundvatten. Målsättningen är att allt naturligt vatten skall uppnå en god vattenkvalitet vilket inbegriper god ytvattenstatus och en god kemisk status senast år 2015. Detta innebär att ingen försämring p.g.a. påverkan från mänsklig verksamhet får förekomma. Efter antagandet av vattendirektivet har ett s.k. dotterdirektiv antagits, Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/118/EG av den 12 december 2006 om skydd för grundvatten mot föroreningar och försämringar (grundvattendirektivet). I direktivet anges bland annat hur grundvattenförekomsternas kemiska status ska bedömas och riktlinjer för åtgärder för att hindra eller begränsa tillförsel av förorenande ämnen till grundvatten.

Skyddet av de åländska vattnen finns framför allt reglerat i landskapslag 2008:124 om miljöskydd, landskapsförordning 2008:130 om miljöskydd, vattenlagen 1996:61 för landskapet Åland och vattenförordningen 2010:93 för landskapet Åland. I vattenlagens 5 kap., 25 §, framgår att landskapsregeringen ska upprätta en förteckning över områden som kräver ett särskilt skydd (såsom dricksvattentäkter och brunnar, Natura 2000-områden, med mera).

För att skydda och förvalta vattnen så att en god vattenkvalitet uppnås ska övervakningsprogram, åtgärdsprogram och förvaltningsplaner upprättas enligt landskapslag 2005:54 om ändring av vattenlagen för landskapet Åland. Till största delen uppfylls kraven i vattendirektivet genom landskapslag 2005:54 om ändring av vattenlagen för landskapet Åland. Även landskapsförordning 2010:42 om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om kemikalier och säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor tangerar i någon mån vattenvård.

Under vissa förutsättningar kan målen trots allt ändras eller tidsfristerna förlängas. Med tanke på växtskyddsmedlen kan målen nås genom att som villkor för godkännande av preparat ställa upp begränsningar för användningen, såsom skyddsavstånd och grundvattenbegränsningar, som ska iakttas för att förhindra att växtskyddsmedlen kommer ut i vattendragen eller i dricksvatten. Godkännandeprocessen sköts även för Ålands del av Säkerhets- och kemikalieverket i Finland.

För att kunna bedöma yt- och grundvattnets nuvarande status och utvecklingstrender är det absolut nödvändigt att den kontinuerliga uppföljningen av halterna av växtskyddsmedel även på Åland är tillräckligt effektiv och att nationella miljö kvalitetsnormer ställs upp för alla växtskyddsmedel på marknaden. Med hjälp av dessa kan man bedöma om begränsningarna som utgör villkor för godkännande av växtskyddsmedlen är tillräckliga och om de kan användas för att skydda yt- och grundvattnet. Om kontrollen av halterna av växtskyddsmedel i dricksvattnet finns stiftat i Ålands landskapsregerings beslut (1997:101) tillämpning i landskapet Åland av vissa riksförfattningar om hushållsvatten.

I samband med vattenvården och områden som kräver särskilt skydd (som t.ex. dricksvatten) ska man också beakta grundvattenområden eller andra områden som lämpar sig för vattenförsörjning (klass I och II) samt områden runt brunnar och källor som används till anskaffning av hushållsvatten. Runt brunnar och källor eller andra områden som används till anskaffning av hushållsvatten ska lämnas en minst 30–100 m bred obehandlad skyddszon. Ålands landskapsregering har genom landskapslagen om ändring av vattenlagen för landskapet Åland (2012:42) definierat begreppet ”grundvattenområde” och kommer att besluta om vilka områden som är grundvattenområden.

Dessutom ska man ge företräde för den effektivaste spridningstekniken samt utrustning för spridning av bekämpningsmedel med låg avdrift. I närheten av vattendrag ska man iaktta skyddsavstånd och vidta andra åtgärder, till exempel noggrann påfyllning och rengöring av sprututrustning, för att minska avrinningen av växtskyddsmedel till vattendrag.

Växtföljd

Ett mål är också att gynna tillämpningen av växtföljd inom konventionell produktion under nästa stödperiod. En tillräckligt mångsidig växtföljd förhindrar att växtskadegörare samlas på vissa åkrar eller att resistens byggs upp på grund av ensidig användning av växtskyddsmedel. Särskilt skyddas den mot skador på grund av kontinuerlig användning av växtskyddsmedel som nedbryts och förflyttar sig långsamt i marken. Tillämpningen av växtföljd gör det också lättare för odlaren att iaktta miljöbegränsningarna för växtskyddsmedel.

Områden som kräver särskilt skydd

Målet är att försöka undvika användning av växtskyddsmedel på vissa områden som kräver särskilt skydd. Till dessa hör områden som omfattas av fågel- och livsmiljödirektiven, såsom Natura 2000-områdena, vattenförekomster som används för uttag av hushållsvatten (dricksvatten) och som ger mer än 10 kubikmeter per dag i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer, samt områden där den breda allmänheten eller känsliga befolkningsgrupper, såsom barn och äldre, rör sig. Sådana områden är bl.a. parker, allmänna trädgårdar, idrottsplatser, skolgårdar och lekplatser samt hälsovårdsinrättningars gårdsplaner. I vissa fall är användningen av växtskyddsmedel trots allt befogad på allmänna platser, eftersom spridningen av vissa skadliga växter, t.ex. jättelokan, kan orsaka större hälsorisker än en kontrollerad användning av växtskyddsmedel.

Lagring och förpackning

Varsamhet ska iakttas vid hantering och lagring av växtskyddsmedel samt hantering av förpackningar och överblivna medel, så att skadliga ämnen inte sprids i miljön. Målet är att effektivisera tillsynen så att växtskyddsmedel som inte längre används och föråldrade medel inte längre lagras på lantgårdar och i handelslager. I stället ska medlen så snabbt som möjligt lämnas till hantering som problemavfall enligt bestämmelserna i landskapslagen (1981:3) om renhållning.

3.3. Förbättring av kunskapen om en säker användning av växtskyddsmedel

Ett mål är att genom bättre utbildning, rådgivning och information sprida saklig kunskap om växtskydd, växtskyddsmedel och en säker användning av dessa, samt om hälso- och miljöriskerna för användare och konsumenter.

Avsikten är att utbildningen för användare av växtskyddsmedel ska effektiviseras och utvidgas. Utbudet av utbildning ska utvecklas enligt de olika användargruppers och försäljarnas behov. Utbildning ska vara tillgänglig senast den 26 november 2013 och senare, senast år 2021, ska yrkesmässiga användare ha avlagt examen som ger rätt att använda växtskyddsmedel. Målet för utbildningen och rådgivningen är att se till att alla användare av växtskyddsmedel vet bl.a. hur man sprider växtskyddsmedel omsorgsfullt, utan att det innebär en risk för miljön och människans hälsa. Ämnesområdena som ingår i utbildningen finns i bilaga I till ramdirektivet.

Ett annat mål är att riskerna som användningen av växtskyddsmedel innebär minskar bland icke yrkesmässiga användare och att dessa i takt med att kunskapen förbättras i första hand väljer icke-kemiska växtskyddsmedel. De preparat som används av icke yrkesmässiga användare får endast medföra så få risker för miljön och hälsan som möjligt. Då preparat godkänns ska myndigheterna godkänna de mest skadliga preparaten endast för yrkesmässig användning.

3.4 Främjande av integrerat växtskydd

Ett mål är att främja användningen av integrerat växtskydd samt alternativa metoder och tekniker, med vilka man ytterligare kan minska riskerna med användningen för människors hälsa och miljön samt beroendet av växtskyddsmedel.

Det är obligatoriskt för medlemsstaterna att tillämpa principerna för integrerat växtskydd enligt växtskyddsmedelförordningen och ramdirektivet. Medlemsstaterna ska rapportera till kommissionen om genomförandet av integrerat växtskydd senast den 30 juni 2013. I bilaga III till ramdirektivet finns en förteckning över de allmänna principerna för integrerat växtskydd.

Syftet är att erbjuda odlarna tillräcklig utbildning, rådgivning och information om metoderna för integrerat växtskydd och uppföljningen av växtskadegörare för att ge dem förutsättningar att införa de allmänna principerna för integrerat växtskydd per växtgrupp. Särskilt inom frukt- och bärödling har man satsat på integrerat växtskydd redan länge, således finns ett etablerat system och mycket kunskap att tillgodogöra sig för utbildning, rådgivning och information om metoderna i landskapet.

3.5 Användning av jämförande bedömning

Målet är att följa upp användningsändamålen och -metoderna och tillhörande risker för växtskyddsmedel som innehåller särskilt farliga verksamma ämnen samt upprätta tidsplaner och mål för att minska användningen av dessa, särskilt när detta är en lämplig metod att uppnå riskminskningsmålen och alternativ är tillgängliga.

Tidsplanerna för den jämförande bedömningen av enskilda verksamma ämnen beror på kommissionens tidsplan för bedömningen av ersättande ämnen.

4 Åtgärder

4.1 Konsumentskydd och rester av växtskyddsmedel

4.1.1 Rester av växtskyddsmedel i vegetabiliska produkter

Landskapsregeringen och Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet ansvarar för tillsynen över inhemska grönsaker och animaliska produkter, medan Tullverket övervakar de grönsaker som importeras från de övriga EU-länderna och tredje land. Proven analyseras i ackrediterade laboratorier. Producenter och marknadsförare låter i viss mån göra analyser av mängden rester av växtskyddsmedel som en del av sin egenkontroll.

Provtagningen av vegetabiliska produkter görs huvudsakligen i form av stickprov. Dessa inriktas särskilt på produkter som tidigare har uppvisat problem med rester av växtskyddsmedel eller om vilka man har fått information via RASFF²-systemet. Produkter som konsumeras i betydande mängd på Åland kan också komma i fråga. Analysresultaten tjänar inte endast tillsynen, utan också bedömningen av risken för att ålänningarna exponeras för rester av växtskyddsmedel och exponeringens betydelse för hälsan. Med hjälp av effektiv tillsyn försöker man förhindra att produkter som inte uppfyller bestämmelserna kommer ut på marknaden. Produkter som redan finns på marknaden återkallas om man misstänker att produkten utgör en risk för konsumentens hälsa. Om inhemska produkter innehåller rester av växtskyddsmedel som strider mot bestämmelserna kan odlaren erhålla stödsanktioner eller förlora sitt stöd (tvärvillkor).

Odlaren ansvarar för de växtskyddsmedel som anskaffats. Dessa ska även för Ålands del vara godkända i Finland och användas i enlighet med anvisningarna. Landskapsregeringen styr och ger råd om tillsynen över användningen av växtskyddsmedel samt styr tillsynen över tvärvillkoren. Landskapsregeringen styr dessutom övriga myndigheter och samordnar planeringen, genomförandet och rapporteringen av tillsynen på Åland. Ålands miljö- och

² Se ordlistan i bilaga 1

hälsoskyddsmyndighet å sin sida tar prov av inhemska produkter och produkter som redan finns på marknaden, medan Tullverket tar prov av importerade grönsaker. I dagsläget tas inte prover eftersom en omorganisering håller på att ske där landskapsveterinärens arbetsuppgifter vid landskapsregeringens Miljöbyrå kommer att överföras på Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.

Förekomsten av rester av växtskyddsmedel har följts upp på Åland sedan 1990-talet på basis av EU:s rekommendation. Sedan 2009 är deltagande i EU:s harmoniserade kontrollprogram obligatoriskt för medlemsstaterna. I det åländska tillsynsprogrammet ingår utöver EU:s kontrollprogram också ett tillsynsprogram för Åland, vars resultat rapporteras tillsammans med EU:s harmoniserade program.

Livsmedelssäkerhetsverket Evira svarar årligen för rapporteringen av den landsomfattande tillsynsinformationen till kommissionen och europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet EFSA. Resultaten publiceras också i Eviras publikationsserie *"Pesticide residue monitoring in Finland"*. Resultaten från Åland rapporteras via Evira.

4.1.2. Rester av växtskyddsmedel i hushållsvattnet

Hushållsvattnet kan innebära en risk för konsumenten om ytvattnet är förorenat. Hälsorisen som orsakas av växtskyddsmedel i hushållsvattnet kan minskas genom kvalitetskontroll av hushållsvattnet och framför allt genom åtgärder för att skydda miljön (kapitel 4.3.).

Föreslagna åtgärder:	Uppföljningen av rester av växtskyddsmedel fortsätter och man strävar efter att trygga andelen lokala prov. Metoderna utvecklas så att alla relevanta växtskyddsmedel som godkänts i Finland ingår i analysurvalet. TUKES ³ uppdaterar databasen med anknytning till rapporteringen av växtskyddsmedelsrester, där analysresultaten förvaras. Databasen möjliggör jämförelse, statistikföring och rapportering av resultaten till bl.a. EFSA ⁴ . Den årliga publikationen som informerar om resultaten förnyas också och handboken för konsumenter uppdateras. De nuvarande åtgärdernas tillräcklighet bedöms. Utredningen av konsumentssäkerheten slutförs.
Ansvarig instans:	LR, ÅMHHM
Behov av utredning:	Möjligheterna att i större omfattning analysera rester av bekämpningsmedel genom andra typer av provtagningar än idag.

4.2 Skydd av anställda och användare

I samband med godkännandet av ett växtskyddsmedel bedöms vilka risker användningen av växtskyddsmedlet innebär för användarna och andra anställda samt för utomstående personer. För att ett preparat ska godkännas krävs att användningen av preparatet i enlighet med anvisningarna inte innebär någon risk för människors hälsa.

³ Se ordlistan i bilaga 1

⁴ Se ordlistan i bilaga 1

De vanligaste omedelbara riskerna för användare av växtskyddsmedel är irritation av hud, ögon och slemhinnor. Längre exponering kan leda till att man utvecklar hudallergi eller överkänslighet i luftvägarna. Växtskyddsmedel som kommer in i kroppen genom huden, luftvägarna eller munnen kan ge upphov till omedelbara förgiftningssymptom, såsom huvudvärk, illamående och dåsighet. En kemikaliers direkta toxicitet och dess irriterande och allergiframkallande egenskaper ska anges med varningsmärken på försäljningsemballaget, liksom också andra allvarliga hälsorisker som är förknippade med kemikalier.

Följderna av upprepad och långvarig exponering kan påverka livsviktiga organ eller organsystem och orsaka t.ex. lever- eller njurskador eller förstöra den blodbildande vävnaden i benmärgen. Den godtagbara användarexponeringen, dvs. AOEL⁵-värdet, för en anställd bestäms med hjälp av säkerhetsfaktorer utifrån ofarliga exponeringsdoser som tagits fram genom djurförsök. Då exponeringsdosen för en anställd ligger under det här värdet när preparatet används, kan växtskyddsmedlet godkännas för användning.

Det har bestämts särskilda villkor för ämnen som är cancerframkallande, skadliga för arvsmassan och giftiga för fortplantningen. I princip godkänns ett växtskyddsmedel inte för användning om det klassificeras som cancerframkallande, skadligt för arvsmassan eller giftigt för fortplantningen för människan utifrån resultaten av epidemiologiska undersökningar, eller för djur på basis av laboratorieprov, i enlighet med social- och hälsovårdsministeriets förordning 807/2001 och CLP⁶-förordningen. I undantagsfall kan godkännande ges för ett ämne som klassificerats som cancerframkallande eller farligt för fortplantningen för människan eller djur, om exponeringen och därmed också risken är obetydliga. På Åland följer man godkännandeprocessen i riket genom en överenskommelseförordning.

Ämnen som stör hormonaktiviteten, vilka kan utgöra en risk för människans hälsa, godkänns inte enligt EU:s växtskyddsmedelförordning.

Det är möjligt att begränsa användningen av de farligaste växtskyddsmedlen till endast yrkesmässig användning och numera kan man dessutom kräva att användarna har avlagt en särskild examen.

Även om exponeringen för växtskyddsmedlet enligt beräkningarna ligger på en acceptabel nivå, ska betydelsen av att använda skyddsutrustning betonas med hjälp av utbildning och information eftersom det är möjligt att ett växtskyddsmedel trots undersökningarna har hälsofarliga egenskaper som man ännu inte känner till.

Främjande av hälsoskyddet

Hälsoskyddet för anställda och användare kan främjas genom att gynna preparat som är mindre hälsofarliga samt minska exponeringen genom att använda preparaten i en fördelaktig form (t.ex. vattenlösliga påsar, preparat i tablettform och lågdosmedel), ordna med tillräcklig skyddsutrustning, säkra arbetsmetoder och rätt lagring av växtskyddsmedlen.

Texten på försäljningsemballaget och säkerhetsdatabladet ger anvisningar om dosering av växtskyddsmedlet, arbetssätt och skyddsutrustning. Vissa växtskyddsmedel har i Finland i social- och hälsovårdsministeriets förordning fått ett HTP⁷-värde, dvs. den koncentration som befunnits skadlig, vilket ska beaktas då man bedömer exponeringen för det aktuella växtskyddsmedlet.

⁵ Se ordlistan i bilaga 1

⁶ Se ordlistan i bilaga 1

⁷ Se ordlistan i bilaga 1

Arbetsgivarens skyldighet

Arbetsgivaren är skyldig att sörja för sin anställdas säkerhet genom att ordna med lämplig arbets- och skyddsutrustning. Den anställda ska få undervisning och handledning i hur växtskyddsmedlet hanteras på ett säkert sätt. Innan arbetet inleds ska arbetsgivaren förvissa sig om att den anställda har tillägnat sig alla anvisningar. Dessutom ska arbetsgivaren i tillämpliga delar iaktta bestämmelserna i speciallagstiftningen för arbetarskyddet, till exempel statsrådets förordning (1485/2001) om hälsoundersökningar i arbete som medför särskild fara för ohälsa.

Betydelsen av utbildning och rådgivning för yrkesodlare och anställda

Utbildning och information är viktiga för förbättringen av arbetarskyddet för jordbrukare och anställda samt för att göra dem uppmärksamma på hur växtskyddsmedel används på ett säkert sätt. Särskilt viktigt är det att förbereda sig på oväntade situationer, såsom att utrustningen går sönder mitt under arbetet med att sprida växtskyddsmedel.

Användning av växtskyddsmedel i hemträdgårdar

Vid bedömningen av användarens exponering som görs i samband med godkännandet av ett växtskyddsmedel utgår man från att medlet kommer att användas yrkesmässigt då hälsoriskerna kan minskas med hjälp av skyddsutrustning. Hobbyodlare har möjlighet att köpa samma preparat, men deras skyddsutrustning är i allmänhet inte lika bra som de yrkesmässiga användarnas. Man kan inte anta att de använder personlig skyddsutrustning och deras arbetssätt är inte alltid professionellt. Det är alltså möjligt att hobbyodlare exponeras för skadliga halter av växtskyddsmedel.

Hobbyodlarnas exponering kommer att bedömas systematiskt vid Tukes som en del av exponeringsberäkningarna för de preparat som man kan anta att trädgårdsintresserade anskaffar. Avsikten är att endast preparat som inte kräver särskild skyddsutrustning ska godkännas för icke yrkesmässig användning. Ett villkor för godkännande är i detta fall att inga säkrare preparat har godkänts för motsvarande/samma ändamål.

Föreslagna åtgärder:	Bedömning av hobbyodlarnas exponering sammanslås med bedömningen av yrkesanvändarens exponering. För hobbyanvändning ska godkännas endast preparat som kräver minimalt med personlig skyddsutrustning. Arbetarskydd inkluderas i utbildningen som riktas till växtskyddsmedlens användare, försäljare och rådgivare (se utbildning).
Ansvarig instans:	LR, verksamhetsidkaren, arbetsgivaren, den anställda, handeln, regionförvaltningsverkens ansvarsområden för arbetarskyddet (www.avi.fi).
Behov av utredning:	I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om på vilka sätt man kan samla information om akuta förgiftningsfall med anknytning till växtskyddsmedel och i mån av möjlighet också om kroniska förgiftningsfall. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning. I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning för att utveckla tekniken kring användningen av växtskyddsmedel (utspädning av växtskyddsmedel, påfyllning av spruttankar och spridning av preparaten). Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.

4.3.1 Tillräcklig och kontinuerlig miljöövervakning av växtskyddsmedel

Genom att jämföra de uppmätta miljökoncentrationerna av växtskyddsmedel med de uppställda kvalitetsnormerna får man en bild av miljöns kvalitet. Med hjälp av resultaten kan man bedöma om åtgärderna i handlingsprogrammet är fungerande och effektiva. För att mäta hur handlingsprogrammets mål uppnås är det alltså mycket viktigt att ordna kontinuerlig övervakning.

4.3.2 Utveckling av miljöbegränsningarna utifrån riskbedömningar

För närvarande har man som villkor för godkännandet av växtskyddsmedel ställt upp vissa begränsningar för användningen i syfte att förebygga miljörisiker. Användaren måste absolut iaktta dessa begränsningar. Information om dessa finns i texten på preparatens försäljningsemballage. Tukes för även för Ålands del ett växtskyddsmedelsregister (www.tukes.fi), där man också hittar förpackningstexterna. En brist i växtskyddsmedelsregistret är att en del av informationen inte finns tillgänglig på svenska.

Vattendragsbegränsningar för växtskyddsmedel är sedan 2015 baserad på riskbedömning. Då beaktas förutom toxiciteten även den använda mängden växtskyddsmedel och den beräknade vindavdriften. Det här ger en uppskattning av hur mycket växtskyddsmedlet belastar det närbelägna vattendraget vid besprutning. Motsvarande bedömningsätt tillämpas också i många andra europeiska länder.

Säkerhets- och kemikalieverket Tukes har beräknat riskbaserade skyddsavstånd för alla i Finland godkända sprutbara preparat i professionell användning. Förändringen gäller preparat som används t.ex. på odlingar, skogsplantaskolor, golfbanor, parker och vägrenar. Förändringen gäller inte växthuspreparat, medel som är avsedda för husbehov eller betningsmedel.

För de flesta växtskyddsmedel innebär förändringen att skyddsavstånden har minskat. För ca en femtedel av preparaten behövs avdriftsreducerande munstycken för säker användning i närheten av vattendrag. Ett flertal preparat är sådana att användaren kan påverka skyddsavståndet genom valet av munstycke.

Enligt miljöstödet för jordbruket ska en 1–3 meter bred skyddsremsa täckt av fleråriga vallväxter lämnas runt åkrar som ligger invid utfallsdiken. Kring åkrar som ligger invid större vattenfåror, brunnar för hushållsvatten, dammar, sjöar och hav ska en i genomsnitt tre meter, men högst tio meter bred skyddsremsa anläggas.

Med hjälp av slätter kan man bekämpa spridningen av ogräs från skyddsremsan. Skyddsremsan får inte behandlas med växtskyddsmedel, med undantag av bekämpning av flyghavre eller punktbekämpning av svåra ogräs som ska utföras enligt en bestämd plan. Om växtskyddsmedel används på skyddsremsan ska en skriftlig anmälan göras i förväg till Ålands landskapsregering.

Enligt kriterierna för skogscertifieringen ska endast biologiskt nedbrytbara växtskyddsmedel användas i skogsskötseln. Kemiska växtskyddsmedel får endast användas i nödfall t.ex. vid behandling av enskilda lövträdstubbar eller barrvirkeslager i skogen. Ingen sådan behandling utförs dock idag på Åland. Vidare ska en skyddszon lämnas mot vattendrag och småvatten. I skydds-zonen får inte kemiska bekämpningsmedel eller gödsel användas. På Åland är stränder klassade som särskilt hänsynskrävande biotoper och skydds-zonen mot skogsbruksåtgärder ska

i medeltal vara minst 10 meter hos oss. Vidare får inte kemiska bekämpningsmedel användas på grundvattenområden

Grundvattenbegränsningar

Ålands landskapsregering har genom landskapslagen om ändring av vattenlagen för landskapet Åland (2012:42) definierat begreppet ”grundvattenområde” och kommer att besluta om vilka områden som är grundvattenområden. I förvaltningsplanen framgår att det krävs grundvattenutredningar för att fastslå ifall de idag utpekade områdena uppfyller kriterierna.

Vissa växtskyddsmedel eller deras nedbrytningsprodukter transporteras lätt i marken och därför är deras användning helt förbjuden eller begränsad på grundvattenområden (grundvattenområden av klass I eller II). Användningsförbud eller begränsningar är markerade i texten på försäljningsemballaget.

Ett villkorslöst förbud mot användning av växtskyddsmedel på grundvattenområden är markerat på försäljningsemballaget i formen: ”Växtskyddsmedlet/växtskyddsmedlets nedbrytningsprodukt är rörlig i marken och preparatet får därför inte användas på viktiga grundvattenområden eller andra områden som är lämpliga för vattenanskaffning (grundvattenområdesklasser I och II). Runt brunnar och källor som används till anskaffning av hushållsvatten ska lämnas en minst 30–100 m bred obehandlad skyddszon. Undvik användning av växtskyddsmedlet på grov mo och jordarter grövre än grov mo.”

Användningen på grundvattenområden har begränsats för vissa preparat som är godkända för bekämpning av ogräs i sockerbetsodlingen samt vissa preparat som innehåller glyfosat som verksamt ämne. Dessutom finns det preparat, vilkas användning inte rekommenderas på grundvattenområden.

Tukes upprätthåller också en förteckning över preparat som får användas på grundvattenområden.

Projektförslag

Det föreslås också att man följer upp den utredning av grunderna för fastställande av grundvattenbegränsningar i de övriga EU-länderna som man har föreslagit att ska genomföras i Finland. Åtgärderna för att minska risken har inte harmoniserats i medlemsstaterna och enligt den nya växtskyddsförordningen har medlemsstaterna möjlighet att ställa upp de begränsningar som anses nödvändiga för att förebygga miljöolägenheter. Odlings- och klimatförhållanden, hydrogeologi och hur grundvattnet uppkommer varierar i de olika EU-länderna, vilket innebär att också grunderna för fastställande av eventuella förbud och begränsningar varierar.

Eftersom förfarandena enligt verksamhetsidkarna är oklara föreslås att man gör en utredning i form av ett projekt i två faser, där man i förstudien studerar grunderna för fastställande av grundvattenbegränsningar i Norden och Baltikum samt utifrån resultatet överväger om det är nödvändigt att ändra praxis i Finland och därmed även på Åland. Under den andra fasen går man igenom begränsningarna för enskilda preparat och vid behov ges förslag till hur de kan ändras för att passa in i det nya systemet om man har ansett det nödvändigt att ändra nuvarande begränsningar.

För att säkra att verksamhetsidkarna bemöts på samma sätt och underlätta tillsynen över användningen i praktiken är det ändamålsenligast att alla preparat överförs till det nya systemet samtidigt. Därför och för att uppgiften ska kunna skötas utanför tjänsten, krävs det en särskild projektförfinansiering

Begränsning av upprepad användning

Användningen av ett växtskyddsmedel under på varandra följande år kan begränsas om man har konstaterat att preparatets verksamma ämne samlas i marken och utgör en risk för marklevande organismer. Ur växtskyddsmedelsregistret får man en aktuell förteckning över preparat med begränsad upprepad användning. I vissa fall har odlarna haft problem med valet av växtskyddsmedel, då samma åkrar odlas i monokulturer. Genom att åstadkomma en tillräckligt mångsidig växtföljd minskar man också riskerna för marklevande organismer när behovet att använda samma växtskyddsmedel under på varandra följande år minskar.

Skydd av känsliga vattenmiljöer

Användning av växtskyddsmedel på områden där man tar dricksvatten, på trafikleder (t.ex. järnvägar) eller utmed dem samt på ogenomträngliga eller mycket genomträngliga områden kan utgöra en avsevärd risk för vattenmiljön. Användningen på sådana områden ska minskas eller vid behov avslutas helt och hållet.

Idag har de tre största dricksvattentäkterna, Dalkarby träsk, Markusbölefjärden och Långsjön upprättats som vattenskyddsområden enligt Västra Finlands Vattendomstols utslag från 1988. Sedan vattenlagen tillkom 1996 har ansvaret överförs på landskapsregeringen. Landskapsregeringen kan föreskriva att ett visst område ska vara ett vattenskyddsområde med stöd av 5 kap. 3 § vattenlagen (1996:61). Att upprätta vattenskyddsområden för vårt dricksvatten innebär dels att gällande lagstiftning för skydd av vatten följs, dels att landskapsregeringen uppfyller EU:s krav enligt vattendirektivet.

Användning av växtskyddsmedel ska undvikas på skyddsområden för vattentäkter som fastställts i enlighet med ramdirektivet för vatten eller Natura 2000-områden där särskilda skyddsåtgärder krävs i enlighet med direktivet om bevarande av vilda fåglar (79/409/EEG) och direktivet om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter (92/43/EEG). Landskapsregeringen underhandlar med landsbygdsverket om att dessa områden skall finnas som kartsikt i VIPU-tjänsten.

Sus kommentar: Eftersom ingen har frågat om skyddsområdenas gränser för vatten, så undrar om denna information och skyddet fungerar tillfredsställande? Som jag skriver i kommentatorsrutan så borde de nya skyddsavstånden för grundvattenbrunnar samt dricksvattentäkter, dvs 30–100 m tydligt anges. Hur anges information om detta till odlare? Det bör väl framgå? Jag kan sammanställa ett dokument med utpekade dricksvattentäkter och brunnar etc. där också information om skyddszoner framgår. I Sverige är reglerna 12 m vid brunnar som används för dricksvatten, vid påfyllning, rengöring mm är skyddszonen 30 m. Inom vattenskyddsområden gäller förbud utan tillstånd.

Föreslås en åtgärd om ökad information till odlare:

Skydd av bisamhällen

”Växtskyddsmedlet är skadligt för bin och humlor. Får inte användas för behandling av blommande växter med undantag av potatis och ärter. Behandling av blommande ärter är tillåten endast efter binas flygtid. Får inte användas närmare än 60 m från bikupor utan biodlarens godkännande.”

Den åländska lagstiftningen inom området tillåter vid behov utfärdande av föreskrifter med tanke på skydd av bisamhällen. Genom regelbunden användning av växtskyddsmedel och kommunikation mellan växtodlare och biodlare kan riskerna för bin minimeras,

4.3.3 Fastställande av miljö kvalitetsnormer (EQS⁸) för alla växtskyddsmedel på marknaden

I ramdirektivet för vatten finns föreskrifter om minimikravet för miljöövervakning av farliga ämnen och därför har miljö kvalitetsnormer tills vidare fastställts endast för prioriterade ämnen inom EU. Dessa prioriterade ämnen ger ändå ingen bild av den verkliga användningen av växtskyddsmedel i Finland, utan kvalitetsnormer behövs för alla växtskyddsmedel på marknaden. Miljöbyrån vid landskapsregeringen har miljöövervakning av de prioriterade och andra förorenade ämnen i vattenmiljön. En del bekämpningsmedel ingår i dessa ämnen. Miljöbyrån genomför en screening av yt- och grundvatten på Åland.

Överträdelser av kvalitetsnormerna som observerats i samband med miljöövervakningen beskriver belastningen som orsakas av enskilda verksamma ämnen och visar om de miljöbegränsningar som fastställts som villkor för användningen av preparaten har varit tillräckliga eller eventuellt överdimensionerade.

Det som gäller nu:

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/105/EG av den 16 december 2008 har miljö kvalitetsnormer fastställts för prioriterade och särskilt förorenande ämnen. Ytterligare ämnen som utgör en risk för vattenmiljön har identifierats sedan dess och den ursprungliga listan har utökats (enligt direktiv 2013/39/EU) med utpekade miljö kvalitetsnormer, i syfte att uppnå en god kemisk status. I listan ingår flera växtskyddsmedel och biocider. Provtagning ska även ske i sediment och/eller biota.

Föreslagna åtgärder:	<p>En behovsbaserad miljöövervakning av växtskyddsmedlen ordnas.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås att miljö kvalitetsnormer (EQS) fastställs för alla växtskyddsmedel på marknaden. Åland följer upp utfallet.</p> <p>Gynnandet av en mångsidig växtföljd, kan förslagsvis, inkluderas i samband med beredningen av miljöstöds villkoren i den nya programperioden som börjar 2014.</p> <p>Insamling av föråldrade och avregistrerade växtskyddsmedel ordnas av handeln och genom insamling av problemavfall</p>
-----------------------------	---

⁸ Se ordlistan i bilaga 1

	<p>Arbetet med att stärka skyddet för utpekade dricksvattentäkter fortsätter.</p> <p>Beslut om vilka områden som är grundvattenområden och gränserna för dessa kan fattas efter att grundvattenutredningar genomförts.</p> <p>Borde inte information om skyddsavstånden för skyddade områden finnas med som en åtgärd?</p>
Ansvarig instans:	LR, ÅPF, renhållningsmyndigheterna
Behov av utredning:	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över grunderna för fastställande av grundvattenbegränsningar i de övriga EU-länderna; användningen av växtskyddsmedel vs. grundvattenområden. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över möjligheterna att använda miljöstödvillkoren till att uppmuntra odlarna att använda permanenta vegetationstäckta skydds-zoner i närheten av vattendrag för att minska riskerna som växtskyddsmedlen innebär. Vidare föreslås en utredning i samband med arbetet med den nya programperiod som börjar 2014 över möjligheterna att med hjälp av miljöstödet uppmuntra odlarna att i allt högre grad/på andra sätt än för närvarande skydda grundvattnet. Åland följer upp utfallet av de nämnda utredningarna.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över eventuella nationellt sett problematiska växtskyddsmedel. På dessa tillämpas i mån av möjlighet jämförande bedömning och målet är att i framtiden ersätta vissa ämnen som är problematiska med tanke på miljön. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över inverkan av odlingsteknikens utveckling (t.ex. direktsådd) på användningen av växtskyddsmedel och mängderna som används. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över olika alternativa metoder för rengöring av spridningsutrustning för växtskyddsmedel (t.ex. biobädd, rengöring i torn). Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över huruvida permanenta vegetationstäckan och breda skyddsområden tillräckligt effektivt minskar risken som användningen av växtskyddsmedel innebär för vattenlevande organismer. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p>

4.4

Minskning av riskerna med växtskyddsmedel på grönområden

Ramdirektivet förutsätter att användningen av växtskyddsmedel bör minimeras bl.a. på områden där allmänheten rör sig, såsom parker och allmänna trädgårdar, idrottsplatser, rekreationsområden, skolgårdar, lekplatser för barn samt i närheten av hälsovårdsinrättningars gårdsplaner.

På grönområden används växtskyddsmedel endast i liten omfattning. Närmast används växtskyddsmedel för bekämpning av vissa främmande arter och särskilt skadliga växter. Exempel på sådana växter är gråbo och jätteloka som båda är allergiframkallande. I dessa fall ska man i första hand använda växtskyddsmedel som medför endast en liten risk samt föredra biologiska, mekaniska och termiska bekämpningsmetoder. Man ska också informera berörda parter om användningen.

Vid anläggning och skötsel av parker och grönområden minimeras användningen av växtskyddsmedel till endast absolut nödvändig mängd. Man väljer i första hand växter som bevisligen trivs bra i vårt land och som kräver kemisk bekämpning av sjukdomar och skadedjur endast i särskilda fall. FinE-växter (Finnish Elite, uppförade av undersökta och med tanke på sjukdomar testade moderväxter) är exempel på sådana växter.

Vid anläggning och skötsel av grönområden gynnas dessutom metoder där marken alltid är täckt av marktäckande växter, såsom perenner, marktäckande vedväxter eller odlad gräsmatta så att den kemiska bekämpningen av ogräs också är obetydlig eller onödig efter anläggningen. I speciella fall, såsom runt träd och buskar, täcks marken med en vattengenomsläpplig duk som täcks med t.ex. prydnadsgrus eller täckbark för att hålla ogräset borta.

Föreslagna åtgärder:	<p>Planering av information och utbildning särskilt för anställda inom park- och grönområdesbranschen (se kapitlet om utbildning).</p> <p>Vid val av växter bör i första hand hårdiga växter som tål klimatet väljas. Vid anläggning och skötsel av grönområden bör metoder där marken alltid är täckt av marktäckande växter gynnas.</p>
-----------------------------	---

Ansvarig instans:	LR, kommunerna
Behov av utredning:	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning i riket över hur biologisk bekämpning kan användas i bekämpningen av skadliga främmande arter, t.ex. jätteloka. Förslagen i strategin för främmande arter tas i beaktande. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning i Finland om vilka metoder för ogräsbekämpning som är effektiva på grönområden, t.ex. en bedömning av olika täckmaterial. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p>

	I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning i Finland om icke-kemiska alternativ för bekämpning. Särskilt viktigt är att förbättra kunskapen om växtskadegörarnas naturliga fiender och främja användningen av dessa genom att skapa lämpliga förhållanden. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.
--	--

4.5 Kommunikation och ökad medvetenhet

Ramdirektivet förutsätter att medborgarna informeras om riskerna med att använda växtskyddsmedel, deras inverkan på människans hälsa och miljön samt alternativa bekämpningsmetoder.

För närvarande finns stora mängder information om växtskyddsmedel på webben. Information finns hos de åländska myndigheterna (www.regeringen.ax), de finska myndigheterna (www.tukes.fi, www.evira.fi, www.mmm.fi, www.ymparisto.fi, www.tulli.fi), expertorganisationerna www.mtt.fi, www.ttl.fi, www.thl.fi, intressentgrupperna (www.proagria.fi, samt industrin (www.kaste.net) och flera företag med anknytning till växtskyddsbranschen.

Information om växtskyddsmedel sprids också av myndigheterna samt i facktidningar inom trädgårds- och jordbruksbranschen. Information är därtill tillgänglig på mässor och lantbruksutställningar.

Målet är att växtskyddsmedel avsedda för användning i hemträdgården endast medför bara en liten risk för användarna och miljön och att de mer skadliga preparaten godkänns endast för yrkesmässig användning. Information om icke-kemiska växtskyddsmedel ska erbjudas också hobbyodlare.

Informationen med anknytning till växtskyddsmedel ska spridas bland medborgarna i en lättförståelig form. Kommunikationen sker i huvudsak via webben. Andra kanaler som används är tidningsartiklar, radio och tv, broschyrer, mässor och utbildningsmaterial. Yrkesmässiga användare av växtskyddsmedel nås bäst via webben och branschens facktidningar, på mässor och utbildningsdagar för yrkesfolk samt med utbildningsmaterial för läroanstalter.

Föreslagna åtgärder:	<p>En plan för information, anvisningar, rådgivning och utbildning med anknytning till växtskyddsmedel arbetas fram.</p> <p>Resultaten av tillsynen över bekämpningsmedelsrester offentliggörs.</p> <p>Övervakning av produktförfalskningar och andra olagliga växtskyddsmedel och information om dessa.</p> <p>Effektivare tillsyn över ursprungsmärkningen av växtskyddsmedel och information om den.</p> <p>Informationen på landskapsregeringens hemsida uppdateras.</p>
Ansvarig instans:	LR, ÅMHM, ProAgria

Nuvarande examina och utbildningar

Ett minimikrav för att beviljas miljöstöd för jordbruket är att man ska ha **utbildning i användningen av växtskyddsmedel**. Sedan 1998 får växtskyddsmedel enligt stöd villkoren spridas endast av personer som deltagit i utbildning i användning av dessa medel. Utbildningen är i kraft i fem år.

I samband med genomförandet av det nationella handlingsprogrammet ger landskapsregeringen klara anvisningar om arbetsfördelningen. Man ska satsa mera på utbildningen av försäljarna i handelsföretagen och inom grönsektorn såsom även på utbildningen av anställda vid plantskolor och skogsmaskinentreprenörer.

Utbildning enligt ramdirektivet

Enligt artikel 5 i ramdirektivet om hållbar användning av bekämpningsmedel ska medlemsstaterna inrätta ett system för grundutbildning och vidareutbildning för yrkesmässiga användare, distributörer och rådgivare. Samtidigt ska de inrätta ett system för utbildningsbevis för att kunna säkerställa att användare av bekämpningsmedel är medvetna om de eventuella risker som användningen av bekämpningsmedlen innebär för människans hälsa och miljön. Användarna ska också känna till åtgärder för att minska riskerna. Systemen för utbildningsbevis ska innefatta krav och förfaranden för utfärdande, förnyande och återkallande av utbildningsbevis. Utbildningsutbudet kan inriktas så att det passar olika användargrupper, t.ex. odling av jordbruksgrödor, växthus, plantskolor eller skogsbruk. Utbildningen av yrkesmässiga användare kan enligt direktivet samordnas med utbildningen med anknytning till förordning (EG) nr 1698/2005 (miljöstöd för jordbruket).

Utbildningen ska planeras så att yrkesmässiga användare, distributörer och rådgivare får tillräcklig information om de ämnen som hör till utbildningen enligt bilaga I till ramdirektivet.

I utbildningen ska man dessutom ta i beaktande riskerna som en eventuell vindavdrift av växtskyddsmedel innebär för grannskapet. Användaren av växtskyddsmedel ska i enlighet med situationen informera de närmaste grannarna om besprutningsarbete, till exempel om det finns biodlingar i närheten.

Med ett utbildningsbevis i enlighet med systemet för utbildningsbevis ska man kunna styrka tillräckliga kunskaper i de ämnen som anges i bilaga I till ramdirektivet, vilka förvärvats av yrkesmässiga användare, distributörer och rådgivare antingen genom deltagande i utbildning eller på andra sätt.

Utbildningssystemet i enlighet med direktivet ska vara klart fyra år efter att direktivet har trätt i kraft, dvs. den 26 november 2013.

Förslag till framtida handlingssätt

Ålands landskapsregering ansvarar för utbildningen på Åland och kan ge olika organisationer fullmakt att ordna den.

Yrkesmässiga användare, distributörer och rådgivare kan skaffa sig informationen antingen genom utbildning eller på annat sätt.

Utbildningen i användningen av växtskyddsmedel för odlare ändras inte i någon större omfattning. För försäljare inom handeln, trädgårds- och grönsektorn kommer man att ordna

individualiserad utbildning som planeras och genomförs i samarbete med organisationer inom branschen. Syftet är att intensifiera samarbetet mellan handeln och myndigheterna.

Utbildningen som är avsedd för skogsplantskolor och för exempelvis skogsmaskinsentreprenörer inom skogssektorn kommer att planeras och genomföras i samarbete med organisationer och företag som är verksamma inom skogsbranschen.

Utbildning i betning för personer som förpackar utsäde kommer att skötas i samband med utbildningen med anknytning till tillstånden för utsädespackerier. Landskapsregeringen ansvarar för utbildningen på Åland

Examen ingår i utbildningen. Examen gällande användning av växtskyddsmedel omfattar kunskaper om en ändamålsenlig och säker hantering och användning av växtskyddsmedel, integrerat växtskydd, risker med anknytning till användningen av växtskyddsmedel och hur dessa kan kontrolleras, användning, underhåll och service av utrustning för spridning av växtskyddsmedel samt bokföring av användningen av växtskyddsmedel. För att kunna säkerställa att användarnas, distributörernas och rådgivarnas kunskaper är aktuella föreslås att examen ska gälla under en viss tid (fem år). Den som avlagt examen får ett intyg.

Krav som gäller försäljning

Distributörer av växtskyddsmedel ska, från och med hösten 2013, ha tillräckligt många personer med utbildningsintyg över avlagd examen gällande användning av växtskyddsmedel anställda. Dessa personer ska vara tillgängliga vid försäljningen för att ge kunden tillräcklig information om växtskyddsmedlets användning, hälso- och miljörisker samt säkerhetsanvisningar, särskilt då det är fråga om växtskyddsmedel avsedda för yrkesmässig användning.

Till icke yrkesmässiga användare ska försäljarna kunna ge allmän information om växtskyddsmedlets risker för hälsa och miljö, säker hantering och lagring samt ändamålsenligt bortskaffande av förpackningar. Försäljarna ska också kunna ge information om alternativ som medför bara en liten risk.

Distributörer som endast säljer produkter för icke yrkesmässig användning kan befrias från utbildningen om de inte säljer växtskyddsmedel som klassificeras som giftiga, mycket giftiga, cancerframkallande, mutagena eller reproduktionstoxiska. Sådana preparat ska inte alls godkännas för användning i hemträdgårdar.

Tillverkarna av växtskyddsmedel som lanserar preparaten på marknaden ska ge distributörer/försäljare ovan nämnda information.

Försäljning av växtskyddsmedel avsedda för yrkesmässig användning

Ramdirektivet förutsätter att växtskyddsmedel avsedda för yrkesmässig användning får säljas endast till personer som har utbildningsintyg över avlagd examen gällande användning av växtskyddsmedel. På så sätt säkras att köparen har tillräckliga kunskaper i ändamålsenlig, hållbar och säker användning av växtskyddsmedlet.

Alla krav som gäller försäljningen gäller också försäljning på internet.

Föreslagna åtgärder:	Beredning av en utbildningsplan och utbildningsmaterial för växtskyddsmedlens användare, försäljare och rådgivare, med beaktande av de utbildningsämnen som nämns i bilaga I till ramdirektivet. Följande frågor uppmärksammas:
-----------------------------	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Utbildning behövs för en större grupp än för närvarande och det finns behov av att differentiera utbildningen med avseende på olika produktionsinriktningar. - Utbildning av försäljningspersonalen: <ul style="list-style-type: none"> • Personalen som är tillgänglig vid försäljningen ska ge kunden tillräcklig information om användning, risker samt säkerhetsanvisningar för att kontrollera riskerna. • Alla som köper växtskyddsmedel ska få information och anvisningar i första hand av försäljarna. Vid försäljningen ska man kunna redogöra för riskerna med anknytning till användningen av växtskyddsmedlen för icke yrkesmässiga användare samt hjälpa dem att välja säkra preparat eller alternativa metoder.Handledning också i näthandeln. - Planering av skraddarsydd utbildning för anställda inom park- och grönområdesbranschen. - Säkerställande av utbildarnas kompetens. Bevis för kompetensen i form av utbildningsbakgrund, meriter eller nätundervisningsmaterial som avslutas med ett prov för att bevisa kompetensen. - IPM⁹ inkluderas i utbildningen. - Arbetarskydd inkluderas i utbildningen som riktas till växtskyddsmedlens användare, försäljare och rådgivare. - Tillsyn över utbildningen. - Arbetet som utförs av testare av sprututrustning övervakas/kvalitetsrevideras. Åtgärden ska läggas till landskapsregeringens tillsynsplan.
Ansvarig instans:	LR, Pro Agria, regionförvaltningsverkens ansvarsområde för arbetarskyddet

4.7 Hantering och lagring av växtskyddsmedel

På Åland får endast preparat som registrerats i Tukes växtskyddsmedelsregister användas som växtskyddsmedel. Enligt 3 § i lagen om växtskyddsmedel (1259/2006), som tillämpas på Åland genom ÅFS 2012:41, är växtskyddsmedel som avlägsnats ur växtskyddsmedelsregistret eller preparat som blivit oanvändbara, exempelvis på grund av frysning, problemavfall och på dem tillämpas landskapslagen 1981:3 om renhållning särskilt 3 kap. Hantering av avfall (2006/50). Målet är att göra bestämmelserna i avfallslagen klarare med tanke på tillsynen så att man kan ålägga odlarna att sköta bortskaffandet inom utsatt tid av lagrade växtskyddsmedel som tagits ur bruk.

Växtskyddsmedel som tagits ur bruk får inte blandas med vanligt hushållsavfall eller spridas i miljön, utan de ska lämnas till en insamlings- eller behandlingsstation för problemavfall. Genom ÅFS 2012:41 åläggs auktoriserade inspektörer att underrätta Ålands landskapsregering om man observerar växtskyddsmedel vilkas godkännande har återkallats.

Hantering och lagring av växtskyddsmedel omfattas av utbildningen.

Yrkesmässiga användare och distributörer av växtskyddsmedel ska särskilt fästa vikt vid

- lagring, hantering, utspädning och blandning av växtskyddsmedel före spridning,
- hantering av förpackningar och bekämpningsmedelsrester,

⁹ Se ordlistan i bilaga 1

- bortskaffande av vätskor som finns kvar i tanken efter spridning,
- rengöring efter spridning av den utrustning som använts,
- lagringsplatser ska byggas på ett sådant sätt att det inte sker oönskade utsläpp

Det rekommenderas att icke yrkesmässiga användare erbjuds bruksklara preparat som säljs i tillräckligt små förpackningar och är så ofarliga för hälsan och miljön som möjligt.

Information finns på Tukes webbplats (www.tukes.fi).

Föreslagna åtgärder:	Man säkerställer att lagstiftningen som gäller avfall inkluderar bestämmelser som ålägger verksamhetsidkarna att lämna växtskyddsmedel som tagits ur bruk till insamling av problemavfall inom utsatt tid. Informationskampanjer om lagring och bortskaffande av växtskyddsmedel genomförs regelbundet. Samtidigt gör man upp anvisningar för hur växtskyddsmedel ska lagras på lantgårdar.
Ansvarig instans:	LR, Pro Agria, ÅPF

4.8 Utrustning för spridning av växtskyddsmedel och kontroll av dessa

Ett system för funktionstest av utrustning för spridning av växtskyddsmedel har använts i Finland sedan 1995 och systemet har ansetts fungera väl. En testare som auktoriserats av landskapsregeringen funktionstestar traktorsprutor och självgående sprutor enligt Tukes testanvisningar. Landskapsregeringen för en aktuell förteckning över auktoriserade testare. Testanvisningarna har uppdaterats hösten 2010 på uppdrag av och med finansiering från Landsbygdsverket. Uppdateringen gjordes av mättnings- och standardiseringsgruppen (Vakola) i Finland vid Forskningscentralen för jordbruk och livsmedelsekonomi. Anvisningarna har beretts i enlighet med standarden SFS-EN- 13790-1.

Numera är ett av minimikraven för att miljöstödet för jordbruket ska betalas att ny sprututrustning för spridning av växtskyddsmedel som anskaffas till en lantgård ska uppfylla kraven enligt standardserien SFS-EN 12761 och att sprututrustningen som används på gården testas vart femte år.

I det så kallade maskinsäkerhetsdirektivet (2006/42/EG) finns bestämmelser om utsläppande på marknaden av spridningsutrustning för växtskyddsmedel. Maskinsäkerhetsdirektivet publicerades den 9 juni 2006 och trädde i kraft den 29 december 2009.

Ändringen av maskinsäkerhetsdirektivet (2009/127/EG) publicerades den 25 november 2009 och till dess bilaga lades ett nytt kapitel om maskiner för applicering av bekämpningsmedel. Med ändringen av maskinsäkerhetsdirektivet införs miljökrav på utrustning för spridning av växtskyddsmedel. Ändringen trädde i kraft i slutet av 2010.

Kontroll av utrustning för spridning av växtskyddsmedel

Utrustning för spridning av växtskyddsmedel som är i yrkesmässig användning ska kontrolleras regelbundet. Utrustningen ska kontrolleras minst en gång före den 26 november 2016. Ramdirektivet förutsätter att kontrollerna görs minst vart femte år fram till 2020 och därefter minst vart tredje år. Ny utrustning ska kontrolleras minst en gång inom fem år efter att utrustningen anskaffats. Därefter får endast utrustning som kontrollerats enligt ovanstående och godkänts användas yrkesmässigt.

Kontrollerna görs för att säkerställa att utrustningen uppfyller kraven i bilaga II till ramdirektivet.

Bärbar utrustning för spridning av växtskyddsmedel eller ryggburna sprutor kan befrias från kontrollerna. Användarna av denna utrustning (yrkesmässiga användare, rådgivare, distributörer) ska i alla fall få utbildning och de ska vara medvetna om behovet att underhålla utrustningen regelbundet samt om riskerna som förknippas med utrustningen.

Förslag till framtida handlingssätt

Ett system med kontroll av sprututrustningen som liknar det nuvarande systemet tillämpas också i framtiden och systemet preciseras ytterligare. Inspektörerna auktoriseras för en viss tid. Målet är att testningen i framtiden ska omfatta även all annan sprututrustning i yrkesmässigt bruk. Ansvarig myndighet är landskapsregeringen som auktoriserar testare av sprututrustning och upprätthåller en förteckning över auktoriserade testare.

Examen för testare av sprututrustning inkluderar uppdaterat material som tenteras. Organisationer som auktoriserats av landskapsregeringen kan sköta den grundutbildning och vidareutbildning som hör till examen samt ordna tentamen.

Föreslagna åtgärder:	Eftersom endast traktorsprutor och självgående sprutor omfattas av miljöstödet, utreds vilka sprutor och testmetoder som förekommer samt utvecklas ett kontrollprogram/förfaranden för sprutor och testmetoder. Arbetet som utförs av testare av sprututrustning övervakas/kvalitetsrevideras. Åtgärden ska läggas till landskapsregeringens tillsynsplan.
Ansvarig instans:	LR

4.9 Flygbesprutning

Grundregeln är att flygbesprutning är förbjuden eftersom flygbesprutningen kan medföra avsevärda skadliga konsekvenser för människors hälsa och miljön, särskilt på grund av vindavdrift. Det är möjligt att undantagsvis tillåta flygbesprutning om det inte finns några alternativ och om flygbesprutningen innebära klara fördelar jämfört med markbaserad spridning av växtskyddsmedel.

Varje anhållan om tillstånd för flygbesprutning behandlas och bedöms från fall till fall. För flygbesprutning krävs tillstånd av landskapsregeringen

Den person som utför flygbesprutningen ska ha tillräcklig kunskap om spridning av växtskyddsmedel genom flygbesprutning och ha den kompetens som behövs. Personen ska också ha tillgång till kontrollerad och godkänd utrustning för flygbesprutning.

Föreslagna åtgärder:	Riskbedömning från fall till fall för att bedöma om flygbesprutning är nödvändig.
Ansvarig instans:	LR

4.10 Integrerat växtskydd (IPM¹⁰)

På Åland har man allmänt tillämpat IP (integrerad produktion) inom frukt- och bärödling sedan 1980-talet, vilket i sig även har inneburit tillämpningen av integrerat växtskydd sedan länge. Ramdirektivet förutsätter att alla yrkesmässiga användare, inte bara frukt- och bärödlare, följer de allmänna principerna för integrerat växtskydd (bilaga III till ramdirektivet) senast den 1 januari 2014. Yrkesodlare skall använda metoder som medför minsta möjliga risk för människors hälsa och miljön.

Integrerat växtskydd består av fyra steg: förebyggande, övervakning, bestämning av behovet av växtskydd och den egentliga åtgärden som vidtas med en metod som lämpar sig för situationen.

IPM (Integrated Pest Management) är ett system som stödjer beslutsprocessen inom växtskyddet. Systemet inkluderar följande punkter:

- 1) Inom IPM väljs växtskyddsmetoderna ut bland en mängd förenliga alternativ.
- 2) Då man fattar beslut om växtskyddsåtgärder används bland annat rådgivning, övervakning, prognosmetoder och tröskelvärden.
- 3) IPM beaktar fördelarna med växtskyddet med tanke på odlaren, samhället och miljön. Till fördelarna räknas både ekonomisk vinst och fördelar som är svårare att omvandla i pengar, med anknytning till att utsläppen av växtskyddsmedel minskar, de anställdas arbetsförhållanden förbättras och kvaliteten på slutprodukten höjs i och med att resistensen mot växtskyddsmedel minskar.
- 4) IPM betraktar vegetationen som ska skyddas ur organismsamhällets perspektiv eftersom systemet samtidigt beaktar också flera typer av skadegörare och nyttoorganismer.

I odlingen på Åland har man sedan 1980-talet i praktiken kombinerat användningen av IPM på olika sätt genom:

- 1) planering, och förebyggande arbete,
- 2) identifiering av problem och kontroll av dessa,
- 3) att använda tröskelvärden,
- 4) kombinerat av olika bekämpningsmetoder på ett genomtänkt sätt

Under de senaste decennierna har man uppnått betydande resultat med biologiska metoder för bekämpning av sjukdomar och skadedjur, särskilt när det gäller växthusproduktion. Dessa metoder bidrar till att man på Åland kan producera frukt och grönsaker med mycket små mängder växtskyddsmedel i produktionen (t.ex. tomat, gurka, grönsaker i kruka).

Vissa nya och effektiva odlingsmetoder har minskat eller till och med helt utrotat betydande grupper av växtskadegörare. Som exempel kan nämnas de nya lösningarna för växtunderlag (odlingspåsar i växtrännor) i växthusen, där det förekommer mycket få fall av vissnesjuka, svartröta och rotnematoder.

Med hårdiga, resistenta arter kan man klart minska användningen av växtskyddsmedel vid bekämpning av sjukdomar och skadegörare. Goda exempel finns, såsom tomat sorter som tål vissnesjuka, vinbär som tål mjöldagg och sjukdomsresistenta spannmålssorter. Inom den närmaste framtiden lanseras äppelsorter som är resistenta mot skorv.

¹⁰ Se ordlistan i bilaga 1

Föreslagna åtgärder:	IPM inkluderas i växtskyddsmedelsutbildningen. Det lokala utvecklingsarbetet fokuserar på försök med sorter av trädgårds- och jordbruksgrödor som är resistenta mot sjukdomar och skadegörare och som är bäst lämpade för odling på Åland.
Ansvarig instans:	ProAgria
Behov av utredning:	Följa upp anvisningar för det integrerade växtskyddet görs upp för olika grupper av växter genom att uppdatera anvisningarna för ett balanserat växtskydd och informera odlarna om dessa. Följa upp forskningsprojekt i närregioner med fokus på biologisk bekämpning av växtskadegörare främjas (se också behov av utredning av ekologiskt jordbruk). Följa med utveckling av odlingsmetoder och odlingsystem som minskar förekomsten av växtskadegörare bl.a. genom att använda deras naturliga fiender (se också behov av utredning av ekologiskt jordbruk). I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om tröskelvärden för bekämpningen av växtskadegörare, prognosernas användbarhet samt kriterier för beslut om ogräsbekämpning. Åland följer upp och utvärderar vad som är relevant för Åland.

4.11 Ekologiskt växtskydd

Längst med att undvika användningen av växtskyddsmedel har man kommit inom den ekologiska produktionen. I egenskap av en växande produktionsform erbjuder ekoproduktionen också förutsättningar för att ytterligare minska användningen av växtskyddsmedlen. På Åland är ekoproduktionens andel redan mer än 20 procent av hela åkerarealen. Ekoproduktionens utveckling har också hjälpt jordbruket i allmänhet att utveckla mer miljövänliga bekämpningsmetoder.

Inom Europeiska unionen regleras den ekologiska produktionen med hjälp av gemensam lagstiftning (rådets förordning (EG) nr 834/2007 och kommissionens förordning (EG) nr 889/2008).

Bestämmelserna som gäller den ekologiska produktionen i rådets förordning har på Åland verkställts genom landskapslagen (1995:52) om kontroll av ekologisk produktion.

Växtskyddsmedel som är tillåtna i ekologisk produktion

I ekologisk produktion bekämpas ogräs, växtsjukdomar och skadedjur huvudsakligen med mekaniska, biologiska och fysikaliska metoder.

I bilaga II till kommissionens förordning nämns de växtskyddsmedel som kan användas i ekologisk produktion om bekämpningströskeln i enlighet med växtskyddsanvisningarna överskrids. Växtskyddsmedlet ska också vara registrerat i Finland på det sätt som förutsätts i lagen om växtskyddsmedel, för samma ändamål som i bilaga II.

Odlarna ska dokumentera användningen av växtskyddsmedel och grunderna för användningen i sina skiftesvisa anteckningar.

En förteckning över växtskyddsmedel som lämpar sig för användning i ekologisk produktion finns på Eviras webbplats (www.evira.fi).

Föreslagna åtgärder:	I Finlands nationella handlingsplan föreslås tillämpad forskning i ekoproduktion för att säkra utvecklingen av ekologiska bekämpningsmetoder för de svårare växtskyddsproblemen. Forskningen kan användas som grund för att få bättre information om förebyggande odlingsmetoder i ekoproduktionen. Åland följer upp utfallet av nämnda forskning.
Ansvarig instans:	LR, Pro Agria
Behov av utredning:	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås utredningar om möjligheterna till en bättre harmonisering av ämnena i växtskyddsmedelsbilagan till förordningen om ekologisk produktion och ämnena i växtskyddsmedelsregistret inom Östersjöområdet. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås främjande av forskningsprojekt med fokus på biologisk bekämpning av växtskadegörare (se också behov av utredning av IPM). Åland följer upp utfallet av nämnda forskning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en vidareutveckling av odlingsmetoder och odlingsystem som har en förebyggande verkan på förekomsten av växtskadegörare (se också behov av utredning av IPM). Åland följer upp utvecklingen.</p>

4.12 Indikatorer

Med hjälp av riskindikatorer följer man upp hur arbetet med att minska riskerna framskrider. På unionsnivå kommer man att stärka de harmoniserade riskindikatorerna. Bilaga IV till ramdirektivet kommer att innehålla dessa indikatorer. Medlemsstaterna bör använda dessa indikatorer för riskhantering på nationell nivå och för rapportering. Kommissionen bör beräkna indikatorer för att utvärdera framsteg på unionsnivå. Statistiska uppgifter insamlade i enlighet med unionslagstiftningen om statistik om växtskyddsmedel bör användas.

Utöver de harmoniserade gemensamma indikatorerna kan medlemsstaterna använda nationella indikatorer.

Statistikföring av sålda mängder av växtskyddsmedel

I Finland har man samlat in uppgifter om sålda mängder växtskyddsmedel sedan 1953. Detta kan användas som en indikator när man bedömer användningen av växtskyddsmedel. Enligt försäljningsstatistiken användes i Finland under perioden 2000–2008 i genomsnitt 0,66 kg växtskyddsmedel per hektar odlad mark, beräknat i kilogram av det verksamma ämnet. Även åkrar i träda räknas in i den här siffran. Det är viktigt att utveckla insamlingen av uppgifter om användningen av växtskyddsmedel på Åland för användning i riskbedömningen i enlighet med statistikförordningen.

Inom EU utvecklar man för tillfället indikatorer på unionsnivå som tas i användning under de närmaste åren också i Finland. Detta ingår i arbetet med att tillämpa ramdirektivet för en hållbar användning av växtskyddsmedel. Myndigheterna på Åland har för närvarande inga resurser för att utveckla en egen riskindikator för Ålands del.

Harmonisering av indikatorerna på EU-nivå

Inom EU pågår projekt som syftar till att ta i användning riskindikatorer för växtskyddsmedel. Avsikten är att fördjupa sig i resultaten, samla kunskaper, testa och öva sig i användningen av samt ta i användning indikatorerna på unionsnivå efter att EU:s medlemsstater har kommit överens om vilka indikatorer på unionsnivå som är mest användbara. Till dess används nationella indikatorer, bl.a. ovan nämnda statistik över sålda mängder.

Information om växtskyddsmedlens miljöbelastning fås även i form av information om resthalter från uppföljningen samt fall av överskridande av kvalitetsnormerna efter att uppföljningarna har blivit fortlöpande och kvalitetsnormer har fastställts. Beräkningen av indikatorer är en ny myndighetsuppgift som kräver särskild expertis. Tillräckliga myndighetsresurser för att sköta uppgiften måste säkerställas också i framtiden. På så sätt kan man sköta de skyldigheter att rapportera till EU som krävs i ramdirektivet.

Statistik över växtskyddsmedel inom EU

Med statistikförordningen skapas gemensamma ramar för statistikföring på unionsnivå av utsläppande på marknaden och användning av godkända bekämpningsmedel. Utifrån statistiken och annan relaterad information kan medlemsstaterna göra upp nationella handlingsprogram där man fastställer kvantitativa mål, åtgärder och tidsplaner enligt vilka man ska minska de risker och konsekvenser som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och miljön.

Målen kan omfatta flera problemområden, såsom skydd av anställda, miljöskydd, rester av växtskyddsmedel, användning av speciell teknik eller användning av vissa odlingsväxter. Statistik används också för att fastställa de harmoniserade riskindikatorer som avses i bilaga IV till ramdirektivet.

Statistikförordningen förutsätter att data samlas in regelbundet. Medlemsstaterna ska samla in data som behövs för att bestämma den specifika information som finns uppräknad i bilaga I till förordningen årligen och data som behövs för att bestämma den specifika information som finns uppräknad i bilaga II vart femte år.

Enligt statistikförordningen för växtskyddsmedel ska data om sålda mängder rapporteras till EU första gången 2012 och data om användning 2015. Landskapsregeringen ansvarar för insamlingen av data om sålda mängder och data om användning.

Landskapsregeringen utreder möjligheterna att samarbeta med Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänst, Tike, som i sin tur bereder utifrån sin pilotstudie ett system för insamling av data om användning, vilket är tillräckligt omfattande och delvis sammanfaller med andra förfrågningar bland odlare. På så sätt belastas odlarna så lite som möjligt av datainsamlingen.

Föreslagna åtgärder:	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över möjligheten att överföra gårdarnas skiftesspecifika data om användningen av växtskyddsmedel till en gemensam databas. Även en utredning om principerna för användarrätten till gårdsspecifika data är föreslagen. Åland följer upp utfallet av nämnda utredningar.</p> <p>Åland sätter sig in i och förbereder sig på att börja använda de riskindikatorer som utvecklats inom EU. Riskindikatorerna tas i användning då man inom EU har kommit överens om vilka indikatorer på unionsnivå som är mest användbara.</p>
Ansvarig instans:	LR

5 Resurser för föreslagna åtgärder och utredningar

Handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel på Åland som nu gjorts upp är det första i sitt slag. För närvarande finns ingen exakt uppfattning om hur stora kostnader de föreslagna åtgärderna och utredningarna i praktiken kommer att orsaka.

Det mesta av åtgärderna och behoven av utredningar som föreslås i handlingsprogrammet kan skötas inom tjänsten och orsakar därför inga direkta kostnader. Sådana är bl.a. åtgärder med anknytning till utbildning, rådgivning och statistikföring.

Vissa åtgärder och behov av utredningar kan eventuellt orsaka kostnader och kommer att kräva särskild projektfinansiering, såsom att ordna tillräcklig miljöövervakning av växtskyddsmedlen (yt- och grundvattenövervakning).

Handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel på Åland genomförs inom ramarna för landskapets budgetmedel.

6 Tidsplaner, uppföljning och rapportering

6.1 Tidsplaner och ansvar för åtgärder och behov av utredningar

Första fasen 2012–2014

Ämnesområde	Åtgärd/Utredning	Ansvar
IPM	Anvisningar för det integrerade växtskyddet görs upp för olika grupper av växter genom att uppdatera anvisningarna för ett balanserat växtskydd och informera odlarna om dessa.	ProAgria
	Information om icke-kemiska alternativ för bekämpning. Särskilt viktigt är att förbättra kunskapen om växtskadegörarnas naturliga fiender och främja användningen av dessa genom att skapa lämpliga förhållanden.	ProAgria
	Uppföljning och utvärdering av forskningsprojekt med fokus på biologisk bekämpning av växtskadegörare.	ProAgria
	Uppföljning och utvärdering av utvecklingen av odlingsmetoder och odlingssystem som minskar förekomsten av växtskadegörare bl.a. genom att använda deras naturliga fiender.	ProAgria
	Uppföljning och utvärdering av utredningen över tröskelvärden för bekämpningen av växtskadegörare, prognosernas användbarhet samt kriterier för beslut om ogräsbekämpning.	ProAgria
Utbildning	Utarbetande av en utbildningsplan och utbildningsmaterial för växtskyddsmedlens användare, försäljare och rådgivare, med beaktande av de utbildningsämnen som nämns i bilaga I till ramdirektivet.	LR, ProAgria
	<p>Följande frågor uppmärksammas:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utbildning behövs för en större grupp än för närvarande och det finns behov av att differentiera utbildningen med avseende på olika produktionsinriktningar. - Utbildning av försäljningspersonalen: <ul style="list-style-type: none"> • Personalen som är tillgänglig vid försäljningen ska ge kunden tillräcklig information om användning, risker samt säkerhetsanvisningar för att kontrollera riskerna. • Alla som köper växtskyddsmedel ska få information och anvisningar i första hand av försäljarna. Vid försäljningen ska man kunna 	<p>ProAgria</p> <p>ProAgria</p>

Ämnesområde	Åtgärd/Utredning	Ansvar
	<p>redogöra för riskerna med anknytning till användningen av växtskyddsmedlen för hobbyträdgårdsmästare samt hjälpa dem att välja säkra preparat eller alternativa metoder.Handledning också i näthandeln.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Planering av skraddarsydd utbildning för anställda inom park- och grönområdesbranschen. - Säkerställande av utbildarnas kompetens. Bevis för kompetensen i form av utbildningsbakgrund, meriter eller nätundervisningsmaterial som avslutas med ett prov för att bevisa kompetensen. - IPM inkluderas i utbildningen. - Tillsyn över utbildningen. - Arbetarskydd inkluderas i utbildningen som riktas till växtskyddsmedlens användare, försäljare och rådgivare. - Arbetet som utförs av testare av sprututrustning övervakas/kvalitetsrevideras. Åtgärden ska läggas till landskapsregeringens tillsynsplan. 	<p>ProAgria, LR</p> <p>LR</p> <p>ProAgria LR AVI/ arbetarskydd</p> <p>LR</p>
Besprutningsteknik	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över möjligheterna att minska vindavdrift med hjälp av sprutteknik för att kunna samordna begränsningarna i användningen av växtskyddsmedel med den använda besprutningstekniken. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över de olika alternativa metoderna för rengöring av spruttankar för växtskyddsmedel (t.ex. biobädd, rengöring i torn). Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>Eftersom endast traktorsprutor och självgående sprutor omfattas av miljöstödet, utreds vilka sprutor och testmetoder som förekommer samt utvecklas ett kontrollprogram/förfaranden för sprutor och testmetoder.</p>	<p>LR</p> <p>LR</p> <p>LR</p>
Information	<p>Utarbetande av en plan för information, anvisningar, rådgivning och utbildning med anknytning till växtskyddsmedel.</p> <p>Övervakning av produktförfalskningar och andra olagliga växtskyddsmedel och information om dessa.</p> <p>Effektivare tillsyn över ursprungsmärkningen av växtskyddsmedel och information om den.</p>	<p>LR, ProAgria</p> <p>LR</p> <p>LR</p>

Ämnesområde	Åtgärd/Utreddning	Ansvar
	<p>Insamling av föråldrade och avregistrerade växtskyddsmedel ordnas av handeln och renhållningsmyndigheterna.</p> <p>Informationskampanjer om lagring och bortskaffande av växtskyddsmedel genomförs regelbundet. Samtidigt gör man upp anvisningar för hur växtskyddsmedel ska lagras på lantgårdar.</p> <p>Resultaten av tillsynen över bekämpningsmedelsrester offentliggörs.</p>	<p>ÅPF, renhållningsmyndigheterna</p> <p>ÅPF, ProAgria, LR</p> <p>ÅMHM</p>
Skydd av anställda och användare	<p>Bedömning av hobbyodlarnas exponering sammanslås med bedömningen av yrkesanvändarens exponering. För hobbyanvändning ska godkännas endast preparat som kräver minimalt med personlig skyddsutrustning.</p>	LR
Miljöskydd	<p>Tillräcklig miljöövervakning av växtskyddsmedlen ordnas. Vi har en minimiövervakning i nuläget.</p> <p>Beslut om vilka områden som är grundvattenområden och gränserna för dessa kan fattas efter grundvattenutredning.</p> <p>Arbetet med att stärka skyddet för utpekade vattentäkter fortsätter. Pågår.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås att miljö kvalitetsnormer (EQS) fastställs för alla växtskyddsmedel på marknaden. Åland följer upp utfallet. Jordbruksbyrån</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning av möjligheterna att övergå till en riskbaserad modell vid inrättandet av vattendragsbegränsningar för enskilda preparat. Åland följer upp utfallet av utredningen. Har genomförts.</p>	<p>LR</p> <p>LR</p> <p>LR</p> <p>LR</p> <p>LR</p>
Miljöstöd	<p>Utreds möjligheterna att använda miljöstödsvillkoren till att uppmuntra odlarna att använda permanenta vegetationstäckta skyddszoner i närheten av vattendrag för att minska riskerna som växtskyddsmedlen innebär. Utreds även möjligheterna att med hjälp av miljöstödet uppmuntra odlarna att i allt högre grad/på andra sätt än för närvarande skydda grundvattnet i samband med arbetet med att bereda den nya programperiod som börjar 2014.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om permanenta vegetationstäckten och breda skyddsområden tillräckligt effektivt minskar risken som användningen av växtskyddsmedel innebär för</p>	<p>LR</p> <p>LR</p>

Ämnesområde	Åtgärd/Utreddning	Ansvar
	vattenlevande organismer. Åland följer upp utfallet av utredningen. Utreds möjligheterna till uppmuntran till en mångsidig växtföljd i samband med arbetet med att bereda den nya programperiod som börjar 2014.	LR

Andra fasen 2015–2017

Ämnesområde	Åtgärd/Utreddning	Ansvar
Ekoproduktion	I Finlands nationella handlingsplan föreslås tillämpad forskning i ekoproduktion för att säkra utvecklingen av ekologiska bekämpningsmetoder för de svårare växtskyddsproblemen. Forskningen kan användas som grund för att få bättre information om förebyggande odlingsmetoder i ekoproduktionen. Åland följer upp utfallet av nämnda forskning.	LR, ProAgria
	I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om möjligheterna till en bättre harmonisering av ämnena i växtskyddsmedelsbilagan till förordningen om ekologisk produktion och ämnena i växtskyddsmedelsregistret inom Östersjöområdet. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.	LR
Miljöskydd	Tillräcklig miljöövervakning av växtskyddsmedel. Ok.	LR
	I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om eventuella nationellt sett problematiska växtskyddsmedel. På dessa tillämpas i mån av möjlighet jämförande bedömning och målet är att i framtiden ersätta vissa ämnen som är problematiska med tanke på miljön. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning. Vem – miljöbyrån gör inte det? Jordbruksbyrån	LR
	I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om hur utvecklingen av odlingstekniken (t.ex. direktsådd) påverkar användningen av växtskyddsmedel och mängderna som används. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.	LR

Tredje fasen 2018–2020

Ämnesområde	Åtgärd/Utredning	Ansvar
Indikatorer	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning över möjligheten att överföra gårdarnas skiftesspecifika data om användningen av växtskyddsmedel till en gemensam databas. Även en utredning om principerna för användarrätten till gårdsspecifika data är föreslagen. Åland följer upp utfallet av nämnda utredningar.</p> <p>Åland sätter sig in i och förbereder sig på att börja använda de riskindikatorer som utvecklats inom EU. Riskindikatorerna tas i användning efter att man inom EU har kommit överens om vilka indikatorer på unionsnivå som är mest användbara.</p>	<p>LR</p> <p>LR</p>
Skydd av anställda och användare	<p>En utredning om sätten att samla information om akuta förgiftningsfall med anknytning till växtskyddsmedel och i mån av möjlighet också om kroniska förgiftningsfall.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning för att utveckla tekniken med anknytning till användningen av växtskyddsmedel (utspädning av växtskyddsmedel, påfyllning av spruttankar och spridning av preparaten). Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p>	<p>LR, AVI arbetarskyddet</p> <p>LR</p>
Grönområden	<p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om möjligheterna till biologisk bekämpning vid bekämpning av skadliga främmande arter, t.ex. jättelokan. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om metoderna för ogräsbekämpning som är effektiva på grönområden, t.ex. en bedömning av olika täckmaterial. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning.</p>	<p>LR</p> <p>LR</p>
Miljöskydd	<p>En behovsbaserad miljöövervakning av växtskyddsmedlen ordnas.</p> <p>I Finlands nationella handlingsplan föreslås en utredning om bestämningsgrunderna för grundvattenbegränsningarna i de övriga EU-länderna; användningen av växtskyddsmedel på grundvattenområden. Åland följer upp utfallet av nämnda utredning. Ok det är ju genomfört. Info på TUKES sidor.</p>	<p>LR</p> <p>LR</p>

6.2 Rapportering nationellt samt till kommissionen och de övriga medlemsstaterna

Genomförandet och resultaten av de nationella handlingsprogrammen samt erfarenheterna av dessa rapporteras regelbundet nationellt samt till kommissionen och de övriga medlemsstaterna. Avsikten är att det första nationella handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel genomförs före 2021.

Genomförandet av åtgärder och uppföljningen av utredningar som föreslagits i handlingsplanen utvärderas årligen tillsammans med de ansvariga organ som nämns i handlingsprogrammet för en hållbar användning av växtskyddsmedel på Åland.

Hur bra målen i det åländska handlingsprogrammet har uppnåtts granskas skriftligt minst vart femte år och alla ändringar av programmets innehåll rapporteras omedelbart till kommissionen. En halvtidsutvärdering av programmet görs upp och utifrån denna uppdateras programmet och målen preciseras 2016.

Ålands landskapsregering svarar för utarbetandet av både halvtidsutvärderingen och slutrapporten.

Kommissionen överlämnar rapporter till Europaparlamentet och rådet på basis av medlemsstaternas data och lägger vid behov fram nödvändiga lagförslag.

7 Sanktioner

I landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av lagen om växtskyddsmedel (ÅFS 2012:41) finns bestämmelser om sanktioner för överträdelser.

Bilagor

1 ORDLISTA

AOEL	Acceptable Operator Exposure Level, dvs. den godtagbara användarexponeringen för en anställd
Bekämpningsmedel	Med ett bekämpningsmedel avses a) ett <i>växtskyddsmedel</i> som definierats i förordningen (EG) nr 1107/2009, b) en <i>biocidprodukt</i> som definierats i Europaparlamentets och rådets direktiv 98/8/EG av den 16 februari 1998 om utsläppande av biocidprodukter på marknaden
Biologisk bekämpning	Med biologisk bekämpning avses bekämpning av växtskadegörare eller ogräs eller begränsning av tillväxten med hjälp av naturmetoder utan industriellt framställda kemiska bekämpningsmedel. Biologiska bekämpningsmetoder är bl.a. användning av skadedjurens naturliga sjukdomsalstrare, såsom virus, bakterier och parasiter, samt så kallade feromonfällor, som lockar till sig skadedjuren med hjälp av feromoner, dvs. kemiska föreningar som djuren utsöndrar i olika syften. Skadedjurens naturliga fiender kan också användas vid biologisk bekämpning. Till exempel i gurkodlingar bekämpas växthusspinnkvalster allmänt med rovkvalster. Den biologiska bekämpningen av växtsjukdomar grundar sig till stor del på användningen av mikroorganismer, såsom bakterier, svampar och aktinomyceter. De fungerar i allmänhet antingen som antibiotika eller försämrar avsevärt sjukdomsalstrarnas levnadsmöjligheter genom att konkurrera med dem.
Biocidprodukt	Ett bekämpningsmedel som innehåller ett eller flera verksamma ämnen och används i andra syften än växtproduktionen. Produkten har den form som den levereras till användaren och förstör, bekämpar eller oskadliggör skadliga organismer <i>på kemisk eller biologisk väg</i> , motverkar deras effekt eller på annat sätt begränsar deras förekomst.
CLP-förordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1272/2008 av den 16 december 2008 om klassificering, märkning och förpackning av ämnen och blandningar, ändring och upphävande av direktiven 67/548/EEG och 1999/45/EG samt ändring av förordning (EG) nr 1907/2006 (Classification, Labelling and Packaging of substances and mixtures).
Dricksvattendirektivet	Rådets direktiv 98/83/EG av den 3 november 1998 om kvaliteten på dricksvatten
EVIRA	Livsmedelssäkerhetsverket Evira
Flygbesprutning	Med flygbesprutning avses spridning av bekämpningsmedel med flygplan eller helikopter
Förordningen om bekämpnings-	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 396/2005 om gränsvärden för bekämpningsmedelsrester i eller på livsmedel och foder

medelsrester	av vegetabiliskt och animaliskt ursprung och om ändring av rådets direktiv 91/414/EEG.
Icke-kemiska alternativ	Med icke-kemiska alternativ avses alternativa metoder till kemiska växtskydds- och bekämpningsmedel mot skadedjur som grundar sig på bland annat de odlingsteknikmetoder som avses i punkt 1 i bilaga III till ramdirektivet eller på fysikaliska, mekaniska eller biologiska bekämpningsmetoder.
Integrerad Produktion (IP)	<i>Integrated Production.</i> Integrerad produktion (IP) är en kvalitets- och miljöstandard för livsmedel. Grunden i IP är en helhetssyn på hur odlingen och produktionen påverkar miljön och produkternas kvalitet.
Integrerat växtskydd (IPM)	<i>Integrated Pest Management.</i> Integrerat växtskydd innebär att man beaktar alla möjliga och för en viss situation lämpliga bekämpningsmetoder samt samordnar dessa i syfte att förhindra att populationer av växtskadegörare förökar sig. Vid integrerat växtskydd håller man användningen av bekämpningsmedel och andra växtskyddsmedel på en nivå som är ekonomiskt befogad samt minimerar riskerna som användningen innebär för människors hälsa och miljön. Integrerat växtskydd betonar produktionen av friska odlingsväxter så att odlingsekosystemet störs så litet som möjligt, samtidigt som naturliga metoder för att begränsa växtskadegörarnas förökning används i så stor utsträckning som möjligt (FAO 2002).
Kemisk bekämpning	Växtskyddsmedlen som används vid kemisk bekämpning av ogräs kallas herbicider. Medlen som används vid bekämpning av skadedjur kallas insekticider och vid bekämpning av växtsjukdomar fungicider. Endast växtskyddsmedel som har registrerats i Finland får användas i kemiska växtskyddsåtgärder.
LR	Ålands Landskapsregering
Miljö kvalitetsnorm (EQS)	Environmental Quality Standard. Villkor som fastställts av miljömyndighet gällande de kemiska, fysikaliska eller biologiska egenskaper som miljön ska uppfylla.
Ramdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel
Ramdirektivet för vatten	Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/60/EG av den 23 oktober 2000 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område
RASFF	<i>Rapid Alert System for Food and Feed.</i> System för snabb varning för livsmedel och foder.
REACH-förordningen	REACH-förordningen är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1907/2006 om registrering, utvärdering, godkännande och

begränsning av kemikalier som trädde i kraft den 1 juni 2007. Förkortningen REACH kommer från engelskans **R**egistration, **E**valuation, **A**uthorisation and **R**estriction of **C**hemicals.

Riskindikator	Med en riskindikator avses ett kalkylerat resultat som används för att bedöma den risk som användningen av bekämpningsmedel innebär för människors hälsa och/eller miljön.
Statistikförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1185/2009 av den 25 november 2009 om statistik om bekämpningsmedel
Tike	Jord- och skogsbruksministeriets informationstjänstcentral
Tukes	Säkerhets- och kemikalieverket
Växtskyddsmedel	Ett preparat som innehåller ett eller flera verksamma ämnen och används i växtproduktionen. Preparatet har den form som levereras till användaren och syftet är att <ol style="list-style-type: none">skydda växter eller växtprodukter mot växtskadegörare,påverka växternas livsprocesser på annat sätt än som näringsämnen,påverka växtprodukternas hållbarhet, om inte särskilda bestämmelser om livsmedelstillsatser tillämpas på dessa ämnen och preparat,förstöra skadliga växter ellerförstöra delar av växten eller förhindra skadlig tillväxt.
Växtskyddsmedelsförordningen	Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG
Ändring av maskinsäkerhetsdirektivet	Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/127/EG av den 21 oktober 2009 om ändring av direktiv 2006/42/EG vad gäller maskiner för applicering av bekämpningsmedel
ÅMHM	Ålands Miljö- och Hälsoskyddsmyndighet